

ABD’de Yükselen Popülist Dalga ve Trumpizm: Neoliberal Küreselleşme, Ekonomik Kriz, Siyasetin İşlevsizleşmesi ve Elitizme Karşı Bir Geri Tepki mi?

The Rise of the Populist Wave and Trumpism in the US: A Backlash Against Neoliberal Globalisation, Economic Crisis, Dysfunctional Politics and Elitism?

Ömer KURTBAĞ*

Öz

Bu çalışma, ABD’de son yıllarda yükselişe geçen ve Donald Trump’ın 2016’da başkan seçilmesiyle kendini gösteren popülist dalgayı çözümlemektedir. Çalışmanın temel savı, bu yeni nesil Amerikan popülizminin, anti-elitizm, halk iradesinin üstünlüğü, ideolojik kafa karışıklığı ve çoğulculuk karşıtlığı gibi popülizmin pek çok özelliğini bünyesinde taşıdığıdır. İkinci olarak çalışma, Amerikan ekonomisi, demokrasisi ve siyasetindeki krizin ve çürümenin bir sonucu olarak ortaya çıkan bu tablonun, siyasal sistemin gözden geçirilmesi ve yenilenmesi ihtiyacını ortaya koyduğunu savunmaktadır. Son olarak ise, Amerikan popülizminin geçmişteki örnekleri gibi, güncel popülizmin de sistemi düzeltici bir işlev görebileceği, ancak bu fırsatın kullanılmaması halinde popülizmin liberal olmayan bir demokrasiye ve hatta otoriterliğe evrilme riski taşıdığı savıyla çalışma tamamlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Trump, Amerikan popülizmi, Amerikan siyaseti, siyasal işlevsizlik, Trumpizm.

Abstract

This study attempts to analyse the rise of the neo-populist wave in the US, which is most evident in Donald Trump’s 2016 presidential election victory. Its main argument is that contemporary American populism shares the main traits of populism, such as anti-elitism, the rule of popular will, ideological confusion, and anti-pluralism. Secondly, it contends that the current political landscape of neo-populism has manifested through the decay of a globalised American economy and its fundamental democracy and politics, which demonstrates the need for a major overhaul of the establishment. Thirdly, the study concludes with the observation that populism may play a corrective role in the recovery of the US economy and its politics, and it suggests that if this opportunity cannot be seized then this form of populism could evolve into an illiberal democracy or even authoritarianism.

Key Words: Trump, American populism, American politics, political dysfunction, Trumpism.

Makale Geliş Tarihi: 03.08.2019. Makale Kabul Tarihi: 05.04.2020

* Erciyes Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-posta: omer.kurtbag@erciyes.edu.tr; ORCID İD: 0000-0002-5702-7912.

Görüş

Akademik
Bakış

135

Cilt 13
Sayı 26
Yaz 2020

Giriş

Popülizme yabancı olmayan ve geçmişte hem liberal-ilerlemeci hem de sağ-muhafazakâr popülist hareketlenmelere tanık olan ABD’de, son yıllarda özellikle de 2016 başkanlık seçimleri ile ivme kazanan, bir başka popülist dalga daha yaşanmaktadır. Bu çalışma, Donald Trump’ın başkan seçilmesiyle somutlaşan bu dalgayı, popülizm kavramını teorik bakımdan ele aldıktan, demokrasi ile popülizmin ilişkisini ortaya koyduktan ve özellikle sağ ile sol popülizm ayrımına değindikten sonra, tespit ettiği popülizmi niteleyen temel unsurlar üzerinden çözümlenmektedir.

Bu çözümlenmelerin ardından, popülizmin anti-elitizm, halk iradesine olan inanç, ideolojik muğlaklık ve tutarsızlık ile çoğulculuk karşıtlığı gibi temel özelliklerine Trumpizm’in ne ölçüde uygun düştüğü irdelenecektir. Çalışma, Trumpizm’in getirdiği sistem karşıtı hareketlenmeden ve eleştirilerden yararlanılarak Amerikan ekonomisinin ve siyasetinin içine düştüğü kriz durumundan çıkmada popülizmin olumlu bir rol oynayıp oynayamayacağını tartışarak son bulacaktır.

Popülizm Kavramı ve Popülizm-Liberal Demokrasi İlişkisi

Bu ilk bölümde, öncelikle popülizm kavramının tanımındaki güçlük, literatürün önde gelen isimlerinin kavrama yönelik farklı yaklaşımları çerçevesinde çözümlenecektir. Ardından ikinci alt başlıkta ise, popülizmin liberal demokrasi ile sorunlu ve tartışmalı ilişkisi, popülizmi liberal demokrasiye tehdit olarak gören, liberal demokrasinin bir gereği olarak gören ve bu iki yaklaşımı da benimsemeyip bu tür bir çıkarımın a priori yapılamayacağını savunan üç farklı yaklaşım çerçevesinde irdelenecektir.

Tanım Güçlüğü ve Teorik Tartışmalar

Geçmişte marjinal bir olgu olarak görülen popülizm, özellikle son otuz yıldır tüm dünyada yaşanan popülist dalgalanmalarla birlikte günümüzde ana akım siyasetin bir parçası haline gelmiştir.¹ Bu süreçte, bir siyasal temsil biçimi olarak popülizmin ana akım siyaseti olumlu yönde dönüştürücü bir etkisi ve katkısı da olmuştur.

Son birkaç yıldır ise, dünyada 2008-2009 küresel mali krizinin etkisiyle yeni bir popülist hareketlenme yaşanması ve bunun gerek Batı’da gerekse Batı dışı dünyada siyaseti derinden etkilemesi sonucunda, popülizm yeniden tartışma konusu haline gelmiştir. Bir yandan popülizm, milliyetçilik ve yabancı düşmanlığı gibi liberalizmle sorunlu (illiberal) eğilimler güçlenirken, diğer yandan sıradan vatandaşların taleplerine duyarsız liberal teknokrat yönetim tarzının son dönemdeki yükselişi de aynı şekilde endişe vermektedir. Bu şartlar

1 Benjamin Moffitt, *The Global Rise of Populism: Performance, Political Style, and Representation*, Stanford University Press, Stanford 2016, p. 2.

altında, günümüzdeki popülizm, Mudde’nin deyimiyle, “demokratik olmayan liberalizme liberal olmayan bir demokratik tepki” olarak nitelenebilir.²

Popülizm, bugüne kadar çok farklı şekillerde tanımlanmış ve anlamı ile mahiyeti giderek belirsizleşip, bulanıklaşmış bir kavram haline de gelmiştir. Wolkenstein, Moffitt, Albertazzi ve Mueller’in tespitiyle, popülizm bugün esasen “tartışmalı bir kavram” olarak kabul edilmektedir.³ Popülizmin sürekli değişen doğası ise, onu belli bir teorik çerçeveye oturtmayı güçleştirmektedir.⁴ Yine Taggart’a göre, bu sıra dışı kavram, ele avuca sığmaz ve kavranması zor bir karaktere sahiptir.⁵ Dolayısıyla, teorik tanımı ve içeriği hayli tartışmalı olan bu muğlak kavramın, hem siyasi rakiplerce birbirlerini suçlarken kullanılmasından hem de farklı coğrafyalarda farklı anlamlar kazanmasından dolayı, genel bir tanımını yapmak iyice zorlaşmıştır. Hatta kimileri, aşırı kullanımından, muğlaklığından ve partizanca tanımlanmasından dolayı kavramı bilimsel bakımdan kullanışlı bulmayarak tümüyle reddeder.⁶

Siyaset bilimciler popülizmi tanımlamak için “ideoloji”, “söylem”, “dünya görüşü”, “hareket” ve “sendrom” gibi birçok farklı kavram kullanmıştır. Dolayısıyla, siyaset bilimi literatüründe genel bir popülizm teorisinden söz etmek güçtür. Siyasetçilerin ve onları destekleyen halkın popülist olarak tanımlanmasında başvurulabilecek üzerinde uzlaşılmış ve tutarlı ölçütler de yoktur. Bunlara ilaveten, Komünizmdeki gibi bir “Popülist Enternasyonel”, popülizmin dayandığı temel metinler ya da eserler ve evrensel kabul gören popülist ikonlar olmadığı gibi, popülist hareketlenmeler arasında tarihsel devamlılık da pek yoktur.⁷ Nitekim popülist partiler de, genelde büyük vizyonlara ya da kapsamlı ideolojik projelere sahip değildir. Bu nedenle popülizm, genelde köklü reform yapma yeteneğini haiz değildir.⁸

2 Cas Mudde, “The Problem with Populism”, *The Guardian*, 17 Şubat 2015, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/feb/17/problem-populism-syriza-podemus-dark-side-europe>, (Erişim Tarihi 01 Haziran 2018).

3 Moffitt, a.g.e., p. 11; Fabio Wolkenstein, “Populism, Liberal Democracy and the Ethics of Peoplehood”, *European Journal of Political Theory*, 0/0, 2016, p. 3; Daniele Albertazzi-Sean Mueller, “Populism and Liberal Democracy: Populists in Government in Austria, Italy, Poland and Switzerland”, *Government and Opposition*, 48/3, p. 346.

4 Viktor Jakupec, *Development Aid – Populism and the End of the Neoliberal Agenda*, Springer, Cham 2018, p. 57.

5 Paul A. Taggart, *Populism*, Open University Press, Buckingham 2000, p. 1.

6 Moffitt, a.g.e., p. 11; Daniele Albertazzi-Duncan McDonnell, “Introduction: The Sceptre and the Spectre”, Daniele Albertazzi-Duncan McDonnell, Eds., *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy*, Palgrave Macmillan, New York 2008, p. 3; Francisco Panizza, “Introduction: Populism and the Mirror of Democracy,” Francisco Panizza, ed., *Populism and the Mirror of Democracy*, Verso, London and New York 2005, p. 1.

7 Paris Aslanidis, “Is Populism an Ideology? A Refutation and a New Perspective”, *Political Studies*, 64, 2016, p. 89.

8 Taggart, a.g.e., p. 1.

Popülizm literatüründe günümüzdeki hâkim paradigmayı, Mudde ve Canovan'ın popülizmi *ideoloji* olarak gören yaklaşımları oluşturur. Mudde popülizmi, "toplumu nihayetinde safkan halk ve yoz elitler şeklinde türdeş ve birbirine düşman iki gruba ayıran ve siyasetin de halkın genel iradesini (volonté générale) yansıtmayı gerektirdiğini savunan" bir olgu olarak tanımlar.⁹ Popülizm ona göre, milliyetçilik, liberalizm ya da sosyalizm gibi *eksiksiz* ideolojilerle kıyaslandığında *sınırlı* kapsama, karmaşıklığa ve tutkuya sahip bir ideolojidir. Mudde için popülizm, bu özellikleriyle "zayıf çekirdekli" (thin-centred) bir ideoloji olarak görülmelidir.¹⁰

Canovan da, Mudde ile benzer görüşü paylaşır ve her ikisi de, literatürde bir ideolojiyi tanımlayan en önemli bileşenlerden olan tutarlılığın (coherence) popülizmde olmadığını açıkça ya da zımnen kabul eder.¹¹ Ancak popülizmin gücü ve önemi, bukalemun gibi duruma göre renk değiştirebilmesi ya da kalıba girebilmesi ile eksiklerini diğer ideolojilerle bağ kurarak giderebilmesinde yatar.

Bu nedenle, ideolojik olarak çok farklı yelpazeden siyasi hareketler, partiler ya da liderler popülist olarak nitelenebilmiştir. Örneğin, ABD'deki Halk Partisi, Arjantin'deki Peronizm, Venezuela'da Chavez, Fransa'da Le Pen ve Hollanda'da Wilders gibi. Bunlar arasında gerçekten ideolojik bir tutarlılık bulmak zordur. Aslanidis'e göre ise, popülizm aslında bu haliyle bir ideoloji olarak tanımlanmaktan uzaktır. Bir ideoloji olarak tanımlansa bile, bu, entelektüel olarak güçlü ya da tutarlı olduğu anlamına gelmemektedir.¹²

Bunların haricinde, popülizmi ideoloji olarak tanımlayan bir başka ikili de, Albertazzi ve McDonnell'dır. İkiliye göre, popülizm egemen olan halkı "haklarından, değerlerinden, refahından, kimliğinden ve sesinden yoksun bırakan (ya da bırakmaya kalkan)" elitler ile tehlikeli "öteki"lerin karşısına "erdem sahibi ve türdeş halkı koyan" bir ideolojidir.¹³

Popülizmi bir *ideoloji* olarak gören görüşün dışında, ona bir *strateji*, bir *söylem* ve bir *tarz* olarak bakan üç ayrı görüş daha vardır. Weyland popülizmi bir strateji olarak niteler ve siyasi liderlerin halkın doğrudan, aracısız ve kurumsallaşmamış desteğini almak üzere kullandığı bir siyasi strateji çerçevesi çizer.¹⁴ Söylem olarak popülizm tanımlaması, yozlaşmış elitlerin siyasi otoriteyi halktan çalmasına değinir ve dolayısıyla halk egemenliği kavramının kutsanmasına dayanır. Laclau ve Mouffe'a göre, popülizm söylemsel bir pratiktir ve özgürle-

9 Cas Mudde, "The Populist Zeitgeist", *Government and Opposition*, 39/4, 2004, p. 543.

10 Aynı yer.

11 Aslanidis, a.g.m., p. 89.

12 Aynı yer.

13 Albertazzi-McDonnell, a.g.e., p. 3.

14 Kurt Weyland, "Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics", *Comparative Politics*, 34/1, October 2001, p. 14, 18.

şimci özelliklere sahiptir.¹⁵ Popülizmin varlığını tespit edebilmek için siyasal aktörlerin söylemlerine bakılmalı, elit karşıtı ve halktan yana bir söylem bulunması halinde de popülizmin varlığından söz edilmelidir.¹⁶ Moffitt'in tanımı ise, popülistler için mesajın kendisinden ziyade bunun nasıl iletildiğinin önemli olduğundan hareketle, popülizmi bir siyaset tarzı olarak görür.¹⁷

Popülizmde, farklı ideolojik konumlarından dolayı sağ-sol popülizm ayırımı da sıklıkla yapılmaktadır. Sağ popülizm kültürel-milliyetçi bir halk tanımına sahipken sol popülizm ise rekabetçi/mücadeleci bir halk tanımına sahiptir. Sağ popülizmin halk tanımı, kültürel tecrübe ve pratiklerle önceden belirlenmiş olup tartışmaya açık değildir.¹⁸ Bu ise liberal demokrasinin temel ilkeleleriyle çelişen bir tutumdur. Zira kimin halka ait olduğuna dair sınırlar çizmenin siyasi bir eylem olduğu düşünüldüğünde, siyasal iktidarın sadece halka dâhil olanların taleplerine cevap vermesine yönelik popülist tutum da bu çelişkinin kaynağıdır.¹⁹ Sol popülizmin mücadeleci halk tanımına gelince, bu tanım, farklı siyasal aktörler arasındaki mücadeleyle sürekli değişir ve halkın tanımının sınırları kapitalist yerleşik düzen karşıtı siyasal hareketlilikçe belirlenir.²⁰ Bu görüş, dışlayıcı ve determinist olan sağ popülist tanıma kıyasla liberal demokrasi ile daha uyumludur. Ancak söz konusu görüş de, kimin halk olduğunu belirleme konusunda herhangi bir norm önermediği gibi, Wolkenstein'a göre meseleyi aşırı siyasileştirir.²¹ Dolayısıyla, sağ popülizm kadar sol popülizm de anti-liberal tutumlar geliştirebilir.

Sağ popülistler de sol popülistler de, yerleşik düzene veya elitlere karşı halkı savunma iddiasındadırlar. Sol popülizmde, en alttakiler ve ortadakiler ile en tepedekiler dikey bir ilişki içinde karşı karşıyadırlar. Sol popülizm böylelikle ikili (diydadik) bir ilişki öngörürken, sağ popülizm ise üçlü bir ilişki biçiminden söz eder. Sağ popülistler, bu noktada göçmenler, siyahlar ya da Müslümanlar gibi (aşağıdaki) üçüncü bir grubun çıkarına hizmet etmekle suçladıkları (yukarıdaki) elitlere karşı (aradaki) sıradan halkı savunurlar.²² Gündemleri bakımından ele alındığında, sosyal ve ekonomik eşitsizlikleri azaltmayı ana hedefi haline getiren siyasi aktörlerin tutumunu sol popülizm olarak nitelemek mümkündür. Bunlar, kamu harcamalarını artırır, sosyal programların kapsamını genişletir, istihdama vurgu yapar ve işçilerin hak ve kazanımlarını genişletmek üzere istihdam piyasasına müdahale ederler. Sağ popülizm ise öncelikli hedefleri ara-

15 Cas Mudde-Cristóbal Rovira Kaltwasser, *Populism: A Very Short Introduction*, Oxford University Press, Oxford and New York 2017, p. 3.

16 Aslanidis, a.g.m., p. 97.

17 Moffitt, a.g.e., p. 4.

18 Wolkenstein, a.g.m., p. 5.

19 A.g.m., p. 6.

20 A.g.m., p. 7.

21 A.g.m., p. 8.

22 John B. Judis, *The Populist Explosion: How the Great Recession Transformed American and European Politics*, Columbia Global Reports, New York 2016, p. 15-16.

sına refahı yeniden dağıtıcı politikaları ve sosyal eşitliği almazken ekonomik istikrarı ve fiziki güvenliği önceler.²³

Sağ popülizm, işçi sınıfının endişelerini kendi çıkarları uğruna kullanan zengin elitlerin ideolojisidir. Ayrıca bunların, söz konusu endişeleri kullanarak ve pek de demokratik olmayan yöntemlere başvurarak iktidara gelme çabalarını ifade eder. “İlerlemeci” sol popülistler ise elitleri ve üst sınıfları hedef alırlar. İşçi sınıfına sınıf bilinci aşılıyarak iktidara gelmeye çalışırlar. Ancak her iki tür popülizm de, kendi gündemlerini hayata geçirmek için anayasa dışı yöntemleri kullanabilir ve demokratik olmayan yollara başvurabilir.²⁴

Popülizmi açıklamaya çalışan yaklaşımlarda, aralarındaki farklılıklara rağmen, yine de belli bazı ortak noktalar tespit etmek mümkündür. Popülizmin, yerleşik düzene (establishment) ve bu düzenin temsilcisi (seçilmiş politikacılar, hükümet bürokrasisi, köşe yazarları, entelektüeller, zengin iş insanları gibi) ekonomik, siyasi ve kültürel elitlere karşıtlığı/meydan okuması ilk ortak noktalardanır. Popülizmde, kurgusal da olsa ahlaken saf, türdeş ve erdemli bir halk ile bu sahici halkın dışında kalan ötekiler olarak “elitler” ve “azınlıklar” karşı kutuplar şeklinde konumlandırılır.²⁵ Siyaset de, saf halk ile sırf kendi çıkarını gözeten elitler arasında gerçekleşen sert bir mücadeledir. Popülistler, kimseye karşı sorumluluk duymayan elitlerin kontrolündeki yerleşik düzeni sertçe eleştirirlerken, kendilerinin de halk iradesinin tek hakiki ve meşru temsilcisi olduklarını savunurlar. Bu haliyle popülizm, siyasetin kendisine karşı bir siyaset biçimine bürünür.²⁶ Popülistlere göre, yozlaşmış, asalak ve hatta hain olarak tanımlanan elitler, kendi ülkelerine ve halklarına tamamen yabancılaşmışlardır. Elitleri şeytanlaştırmasıyla popülizm tüm kötülüğün bunlardan kaynaklandığına inanır ve bu kötülükleri de bir komploya bağlayarak komplo teorilerine yatkın hâle gelir.²⁷ Bu yoz ve yabancılaşmış elitler, yönetimdeyken halkın çıkarlarını gözetmedikleri ve halk tanımının dışında kalan azınlıkların çıkarları için çalıştıkları gerekçesiyle popülizmin doğrudan hedefi olurlar.²⁸ Böylelikle popülistler, halkın tek gerçek sesinin ve temsilcisinin kendileri oldukları savıyla, siyasetin dışında kalmış ya da bırakılmış “sıradan halkın” (common people) desteğini almaya çalışırlar. Popülist liderler, halktan biri gibi görünmekle kalmaz, aynı zamanda halkın tek kurtarıcısının kendileri olabileceği imajını da ver-

23 S. Erdem Aytaç-Ziya Öniş, “Varieties of Populism in a Changing Global Context: The Divergent Paths of Erdoğan and Kirchnerismo”, *Comparative Politics*, 47/1, October 2014, p. 45.

24 T. J. Coles, *President Trump, Inc. How Big Business and Neoliberalism Empower Populism and the Far-Right*, Clairview Books, W. Sussex 2017, p. 14-15.

25 Albertazzi-McDonnell, a.g.e., p. 3; Albertazzi-Mueller, a.g.m., p. 348; J. Eric Oliver-Wendy M. Rahn, “Rise of the Trumpenvolk: Populism in the 2016 Election”, *The Annals of the American Academy*, 667, September 2016, p. 190.

26 Panizza, a.g.e., p. 12.

27 Taggart, a.g.e., p. 105.

28 Albertazzi-McDonnell, a.g.e., p. 5.

meye çalışırlar.²⁹ Hatta popülist liderler, bu noktada işlerini güçlerini bırakıp halkı kurtarmak amacıyla siyasetin kirlenmiş dünyasına girme riskini alarak, en büyük fedakârlığı kendilerinin yaptıklarına da inanırlar. Popülistler, bu noktada meseleleri aşırı basitleştirme ve genelde sorunlara halkın sağduyusuna hitap eden çözüm formülleri önerme eğilimindedirler. Diğer yandan, popülizm genelde, liderin şahsına ve karizmasına dayalı kampanyalarla seçimleri kazanan, ama daha sonra kurumları yönetmekte iyi sınav veremeyen bir akımdır.³⁰

Halk iradesinin üstünlüğü, popülist yaklaşımlar arasında bir diğer ortak nokta olarak sayılabilir. Popülizmin sık kullandığı bir kavram da “halkın genel iradesi”dir. Popülistler halkın, sadece seçimlerde oy veren pasif birer varlık olmanın ötesinde, bizzat yasalar yapıp bunları hayata geçirmesine dayanan aktif bir yönetim şekline yana gibi görünür. Nitekim plebisit ve referandum gibi demokratik yöntemlere popülistlerce sıkça başvurulur.³¹ Popülistler, halk ile hükümet arasında doğrudan, aracısız ve kurumsallaşmamış bir ilişkiden yanadır.³² Doğrudan demokrasi, öyleyse, halkın genel iradesi ile popülist lideri birbirine aracısız bağlamada işlevseldir. Kurumlar ve kurallar popülizmde yerini liderin iradesine bırakır.³³ Uzman görüşlerine itibar etmeyen popülizm, ortak iyinin halkın ortak bilgeliğinde veya sağduyusunda aranması gerektiğini savunur.³⁴ Halk ile doğrudan bağ kurmayı engelleyen aracı kurumlar ve aktörler popülistlerin hedefindedir. Yerleşik düzeni (statükoyu) temsil eden bu kurum ve aktörlere karşı halkın meydan okuması, popülizmin bakış açısından gayet meşru ve doğaldır. Başka bir deyişle, popülizmde monolitik bir biçimde tahayyül edilen halk pasif değil, aksine statükoya başkaldırabilen aktif bir özne konumundadır.

Popülizm, kendi başına toplumsal sorunlara kapsamlı ve hakiki çözümler üretme iddiasıyla ortaya çıksa bile, hemen hemen hiçbir konuda tutarlı bir duruş ya da tavır sergileyemediğinden çoğu zaman bunu başaramaz. Bir görünüp bir kaybolan karakteriyle istikrar ve süreklilik göstermekte zorlanır. Bu durumda da, milliyetçilik, sosyalizm, yerlilik (nativism) ve neoliberalizm gibi diğer ideolojilerle zorunlu bir yakınlık içine girer, hatta onlarla iç içe bile geçebilir. Bu, popülizmin her kalıba girebilen bir doğaya sahip olmasına yol açar. Taggart da, popülizmin kaygan ve cıva gibi karakterine dikkat çekerek, popülist hareketlerin genelde tutarlılıktan yoksun ve dağınık olduğunu savu-

29 Aynı yer.

30 Mudde-Kaltwasser, a.g.e., p. 59.

31 Albertazzi-Mueller, a.g.m., p. 364.

32 Albertazzi-McDonnell, a.g.e., p. 5-6; Weyland, a.g.m., p. 14; Ronald F. Inglehart-Pippa Norris, “Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash”, Harvard Kennedy School Faculty Research Working Paper Series, August 2016, HKS Working Paper No. RWP16-026, <https://srn.com/abstract=2818659>, p. 7.

33 Taggart, a.g.e., p. 101.

34 Oliver-Rahn, a.g.m., p. 190.

nur.³⁵ Popülizmin bu uyum kabiliyeti, aslında herhangi bir değere bağlılığının olmaması ve “yüreğinin boş” olması ile ilgilidir.³⁶ İyi kötü birtakım değerlere bağlılık duyan diğer ideolojilerin aksine, popülizmin, böyle bir kuvvetli özü ya da çekirdeği yoktur. Taggart’ın ifadesiyle,

“...popülizmin temsili siyasetin fikir, kurum ve uygulamalarına bir tepki olduğu ve bir kriz hissi karşısında zımnen veya alenen bir anayurdu yücelttiği; ancak evrensel kilit değerleri bulunmadığı için bukalemunsu olduğu, çevresinin vasıflarını yüklediği ve pratikte dönemsel olduğu söylenebilir. Popülizm, bir kriz karşısında anayurdun siyaset karşıtı, yüreği boş ve bukalemunsu biçimde yüceltilmesidir”³⁷

Dolayısıyla, ideolojik olarak, popülizmin çelişkili ve birbiriyle tezat oluşturan savrulmalara uğraması sıklıkla rastlanan bir durumdur. Bunun sonucu ise, sol-sağ, ilerici-tepkici ve demokrat-otokrat gibi çok farklı popülizm türlerinin ortaya çıkmasıdır. Popülizmin hiçbir zaman yan yana gelemeyeceği iki ideolojik yaklaşımdan birisi elitizm ise, diğeri de çoğulculuktur.³⁸

Popülist yaklaşımlar arasında bulunabilecek ortak noktalardan bir diğeri de, popülizmin çoğunlukçu duruşu ve çoğulculuk karşıtlığıdır. Popülizmin idealleştirilmiş halk tanımı ile çoğulculuk bu noktada karşı karşıya gelir. Popülistler kibirli ve yoz elitlerin gadrine uğrayan bir halk tanımı yapmakla kalmaz, aynı zamanda bu tanımın inşa sürecinde iç ve dış düşmanlar karşısında “biz” duygusu oluşturmaya da çalışırlar.³⁹ Ancak safkan, türdeş ve bütüncül halk tanımıyla popülizm, toplumun çok çeşitli gruplardan oluştuğunu savunan ve ikici kalıplara sokulmasına karşı çıkan çoğulculuktan keskin biçimde ayrılır. Popülizmin monolitik halk tanımı, etno-kültürel bir temele dayandığında ve sadece ülkenin kurucu halkının gerçek halk olduğunu savunduğunda, toplumun geri kalan ve yabancı, bayağı ya da yoz olarak tanımlanan kesimleri, özellikle de başka ülke ve kültürlerden gelen göçmenler ve sığınmacılar, dışlanmış olur.⁴⁰

Liberal demokraside bu dışlamanın haklı ve geçerli bir sebebi olması gerekirken popülizm bu sebep ve gerekçeyi sunmaz ya da sunamaz⁴¹ Popülizmin sahici ve yozlaşmamış halk tanımının dayandığı türdeş kimlik aslında hayal ürünü bir topluluk ve mekân tahayyülünün ürünü olup, bunun içinde muhalif görüşlere de pek yer yoktur. Taggart bunu, “anayurt” (heartland) kavramıyla ifade eder ve nüfusun en önemli kısmını oluşturan bu insanlar ülkenin gerçek ruhunu temsil eder.⁴² Oysa genel iradeye dâhil olanların yanında, bunun dışın-

35 Taggart, a.g.e., p. 1-2.

36 A.g.e., p. 4.

37 Paul Taggart, *Popülizm* (Çev. Barış Yıldırım), İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul 2004, s. 6.

38 Mudde, a.g.m., p. 543-544.

39 Oliver-Rahn, a.g.m., p. 191.

40 Taggart, a.g.e., p. 3; Inglehart-Norris, a.g.m., p. 7.

41 Wolkenstein, a.g.m., p. 4.

42 Taggart, a.g.e., p. 3.

da kalan ve toplumda eşit muamele görmeyen gruplar olması da muhtemeldir. Popülizmin çoğulculuk karşıtı tutumu ise, bunlara ve bunların hak taleplerine karşı saldırıları meşrulaştırma riski taşır. Elitler de, yerli halkın çıkarları karşısında söz konusu “yabancı” unsurların çıkarlarını gözetme suçlamasıyla karşılaşırlar. Oysa liberal demokrasilerde halk ile çoğunluk eşitlenmediği gibi, halk da türdeş kabul edilmez ve bu nedenle, çoğunluğun iktidarı kontrol ve denge mekanizmaları yoluyla sınırlandırılır. Bu da, popülizmin halk iradesinin derhal ve tam anlamıyla gerçekleştirilmesi beklentisiyle ters düşer.⁴³

Özetle, anti-elitizm; halk iradesinin üstünlüğüne olan inanç ile buna eşlik eden demokratik kurumlara ve prosedürlere yönelik şüphe; ideolojik tutarsızlık ve çoğulculuk karşıtlığı popülizmi niteleyen temel unsurlar olarak sayılabilir.

Popülizm-Liberal Demokrasi İlişkisi

Popülizm literatüründeki en önemli tartışma, popülizm ile (liberal) demokrasi arasındaki ilişkidir. Bu noktada söz konusu tartışma, popülizmin liberal demokrasiyle ne ölçüde örtüştüğü ve ne ölçüde ona tehdit oluşturduğu sorusu üzerinden yürütülür. Liberal demokrat yazarlar genelde popülizmi liberal demokrasiye bir tehdit olarak görürlerken, radikal demokrasi fikrine yakın olan post-Marksist yazarlar ise popülizmi, elitlerce temsil edilmediğini düşünen grupların siyasete katılımını savunduğu ve onları güçlendirdiği için ilerici ve olumlu bir olgu olarak nitelemektedirler. Bir üçüncü yaklaşım ise, bu iki görüşün arasında bir yerde kalır ve ikisine de eşit mesafede durmaya çalışır.

Liberal-demokrat kanattan, Lipset ve Germani’nin popülizm çalışmaları öne çıkar. Lipset ekonomik kriz veya siyasal kutuplaşma,⁴⁴ Germani ise hızlı modernleşmenin yol açtığı olumsuzlukların popülizm gibi aşırı görüşlere halkın prim vermesiyle sonuçlandığını savunur.⁴⁵ Bunların dışında, Rosanvalon⁴⁶ ve Pasquino⁴⁷ popülizmin liberal demokrasiye tehdit oluşturduğunu iddia ederken, daha yeni bir çalışma olarak ise Müller’in “Popülizm Nedir?” (2016) başlıklı kitabı, popülizmi liberal demokrasi açısından tehlikeli bir olgu olarak niteler ve liberal demokratik rejimlere tehdidin diğer ideolojilerden değil içeriden, yani popülizmden, geldiğini savunur.⁴⁸ Liberallere göre popülizm, demokratik düzenin işleyişini bozan bir sendrom ya da patolojik bir olgudur.

43 Albertazzi-Mueller, a.g.m., p. 348-349.

44 Cristóbal Rovira Kaltwasser, “The Ambivalence of Populism: Threat and Corrective for Democracy,” *Democratization*, 19/2, 2012, p. 186.

45 Benjamin Arditi, *Politics on the Edges of Liberalism: Difference, Populism, Revolution, Agitation*, Edinburgh University Press, Edinburgh 2007, s. 54

46 Mudde-Kaltwasser, a.g.e., p. 79.

47 Gianfranco Pasquino, “Populism and Democracy”, Daniele Albertazzi and Duncan McDonnell, Eds., *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy*, Palgrave Macmillan, New York 2008, p. 16.

48 Jan-Werner Müller, *What is Populism?*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 2016, p. 6.

Gazi

Akademik
Bakış

143

Cilt 13
Sayı 26
Yaz 2020

Liberal demokratlar, popülizme çoğulculuk karşıtı olmasından ve siyasal iktidarın meşruiyet için azınlıkların taleplerine cevap vermesine karşı çıkmasından dolayı eleştiri getirirler. Nitekim popülizmin bu yönleri, liberal demokrasinin makul tartışma ile siyasal rekabeti öngören yönleriyle çelişir.⁴⁹

Radikal yaklaşım ise, liberallerin tam aksine, popülizmi demokrasinin asli bir unsuru olarak görür. Popülizm demokrasiye herhangi bir tehdit oluşturmadığı gibi, radikallere göre esas önemli olan bir demokrasinin ne ölçüde popülist olup olmadığıdır. Nitekim “popülizm, demokrasinin patolojik bir ifadesi olarak değil, demokrasinin ayrılmaz bir parçası olarak” düşünülmelidir.⁵⁰ Toplumsal değişimin öncüsü olarak Marksizm’in gözden düşmesi sonucu, popülizmin ilerlemeci gündemiyle ve özgürleşimci karakteriyle onun bıraktığı boşluğu doldurabileceği düşünülür.

Radikal yaklaşımın savunucularından Laclau ve Mouffe’ye göre, söylemsel⁵¹ bir siyasal ifade tarzı ya da biçimi olarak popülizm, sadece demokrasiye içkin değildir, aynı zamanda siyasetin de özü ve var olma sebebidir. Laclau, popülizm ile siyaset arasındaki bağlantıyı, tüm siyaseti popülist olarak görüp tanımlama noktasına kadar ileri götürmüştür.⁵² Popülist mantık çerçevesinde, önce farklı kesimlerin talepleri ortaklaştırılır, düşmanın ya da ötekinin (yerleşik düzen) tanımlanmasıyla kolektif bir kimlik oluşturulur ve nihayet, halkı temsil eden bir lider ortaya çıkar. Böylece popülizm, “radikal bir demokratik projenin normatif ideali” haline gelir. Laclau ve Mouffe’nin olumlu popülizm görüşü, mevcut hâkimiyet biçimlerini sorgulamanın ötesinde, iktidara yönelik tepkinin farklı kaynaklarını bir araya getirerek, hâkim güç bloğuna karşı mücadelenin yollarını da gösterir.⁵³

Canovan da, popülizmi demokrasinin kendi peşine taktığı “gölgesi” olarak niteler ve bu anlamda popülizm demokrasinin ötekisi değil, onu sürekli takip eden bir gölgedir. Burada imlenen, popülizmin demokrasiye her zaman eşlik eden bir olgu olduğudur.⁵⁴ Bu noktada, bir ayna vazifesi gören popülizm sayesinde, demokrasi kendi olumsuz ya da kusurlu yanlarını görebilecektir.

Mudde, Taggart, Kaltwasser, Weyland ve Moffitt’in başını çektiği üçüncü ve daha minimal bir yaklaşım ise, agnostik bir tutumla popülizmin demokrasiye tehdit mi yoksa onu ıslah edici mi olduğunun önceden bilinemeyeceğini ya da belirlenemeyeceğini savunur. Popülizmi, patoloji gibi tıbbi terimlerle

49 Wolkenstein, a.g.m., p. 1-2.

50 Kaltwasser, a.g.m., p. 189.

51 Ernesto Laclau, “Populism: What’s in a Name?,” Francisco Panizza (ed.), *Populism and the Mirror of Democracy*, Verso, London and New York 2005, p. 43.

52 Arditı, a.g.e., p. 55, 58.

53 Vedi R. Hadiz-Angelos Chryssogelos, “Populism in World Politics: A Comparative Cross-Regional Perspective”, *International Political Science Review*, 38/4, p. 402.

54 Kaltwasser, a.g.m., p. 192.

tanımlamaya ya da romantik bir bakışla onu demokrasinin en saf şekli olarak sunmaya sıcak bakmaz. Demokrasi ile popülizm arasında uyum ya da uyumsuzluk olup olmadığı her özgül durumda ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Burada, popülizm ile demokrasi arasında olumlu ya da olumsuz bir ilişki kurma noktasında şüphecilik hâkimdir.⁵⁵ Liberalizm, sosyalizm ve milliyetçilik gibi, popülizm de, demokrasi açısından olumlu ya da olumsuz sonuçlara yol açabilir. Nitekim popülizm, farklı bağlamlarda farklı sonuçlar doğurabilmiş bir akımdır. Popülizm çoğu durumda liberal demokrasiyi düzeltici işlev görmüştür, fakat bunun tam aksi durumlara da rastlamak pekâlâ mümkündür.⁵⁶

Mudde ve Kaltwasser’e göre, popülizm demokrasi ile tutarlıdır ama liberal demokrasiye de potansiyel bir tehdit oluşturur.⁵⁷ Dolayısıyla, popülizm siyasi çekişme ve rekabet açısından olumsuz, siyasal katılım açısından ise olumlu etkiler yaratır. Ötekileştirdiği ve hatta düşman olarak tanımladığı aktörlerin seçime girip medya desteği almasına itiraz ederek siyasal rekabet alanını daraltan popülizm, liberal demokrasinin hantal ve karmaşık prosedürleri ile mekanizmalarından uzak durur.⁵⁸

Yine azınlık haklarını kısıtlama, çoğunluk yönetimini savunma, temel hakların korunmasıyla ilgili kurumları zayıflatma ve istikrarlı koalisyon olasılıklarını ortadan kaldırma gibi demokratik düzeni bozucu diğer etkiler de gösterebilir.⁵⁹ Bu da, popülizmin liberal olmayan bir demokrasiye dönüşme ihtimalini beraberinde getirebilir. Öte yandan, seslerini yerleşik düzene duyuramayan grupların siyasete etkin katılımının ise önünü açarak toplumun dışlanmış kesimlerinin tercihi olan politikaların siyasal sisteme taşınması ve demokratik hesap verebilirliği artırmasıyla da popülizm liberal demokrasiye olumlu katkılar sunabilir.⁶⁰

Taggart ve Kaltwasser, popülizmin demokrasiyle muğlak bir ilişkisi olduğundan hareketle, popülizmi mutlak anlamda patolojik olarak düşünmeye itiraz ederler.⁶¹ Arditi de, benzer biçimde, popülizmin mutlaka demokrasiye bir tehdide dönüşeceğini önceden varsaymanın yanlış olduğunu ama potansiyel olarak demokrasiye yönelik bir tehdit unsurunu da içinde barındırabileceğini savunarak ve Canovan’ın gölge tabirine karşı çıkararak, popülizme demokrasinin “hayaleti” nitelemesinde bulunur: hem ona eşlik eden hem de olası tehdit

55 A.g.m., p. 193-195.

56 John Abromeit, “A Critical Review of Recent Literature on Populism”, *Politics and Governance*, 5/4, 2017, p. 180.

57 Mudde-Kaltwasser, a.g.e., p. 116-117.

58 Albertazzi-Mueller, a.g.m., p. 364.

59 Mudde-Kaltwasser, a.g.e., p. 83.

60 Aynı yer.

61 Paul Taggart-Cristóbal Rovira Kaltwasser, “Dealing with Populists in Government: Some Comparative Conclusions”, *Democratization*, Cilt 23, No. 2, 2016, s. 346.

oluşturan bir hayalet.⁶² Arditi gibi, Crick de, popülizmin bir hayalet gibi demokrasinin üzerinde dolaştığını ileri sürer.⁶³

Popülizme ilişkin kavramsal ve teorik bu tartışmalar ile değerlendirmeler ışığında, aşağıda, ABD’de son dönemde Trump’ın öncülüğünde gelişen tepkisel siyasetin ne ölçüde popülizm özelliği taşıdığı irdelenecektir. Bu bağlamda, popülizme ilişkin yaklaşımlardan çıkarsanan ortak noktalar ve minimalist yaklaşım kullanılarak, Amerikan popülizminin kısa tarihi üzerinde durulacak ve ABD’deki güncel popülizmi ortaya çıkaran koşullar, Trump’ın popülizmini tanımlayan temel unsurlar ve Trumpizm’e karşı ne tür tepkiler verilebileceği gibi hususlar ayrıntısıyla çözümlenmeye çalışılacaktır.

ABD’de Trump’ın ve Popülizmin Yükselişi

Bu ikinci bölümde, ilk alt başlık altında Amerikan popülizminin kısa tarihçesi ele alınarak popülist siyasetin Amerikan demokrasisine geçmişteki etkileri çözümlenecektir. İkinci alt başlıkta, ABD’de 2016’da başkanlığa seçilen Donald Trump’ın yükselişinin gerisindeki başlıca ekonomik, sosyal ve siyasal faktörler üzerinde durulacaktır. Son alt başlıkta ise, Trump’ın ve Trumpizm’in ne tür bir popülizmi temsil ettiği sorusuna cevap aranacaktır.

Amerikan Popülizminin Kısa Tarihi

Popülizm, Amerikan siyasetinin her zaman bir parçası olmuş⁶⁴ ve tarihsel süreçte ABD’de halk ile elitler sık sık karşı karşıya gelmiştir.⁶⁵ Taggart’ın ifadesiyle, “Popülizmi biraz olsun anlamaksızın ABD’deki siyaseti anlamak zordur. ABD’deki popülizmi anlamaksızın da popülizmi anlamak imkânsızdır.”⁶⁶ Amerikan popülizminin tarihine kısaca bakıldığında, 19. yüzyılda özellikle ülkenin hızlı sanayileşme süreciyle birlikte yükselişe geçen ama iktidara gelmekte zorlanan popülist hareketler dikkat çeker. Nitekim 1892’de kurulan ama seçimlerde başarılı olamayan Halk Partisi (People’s Party) örneğindeki gibi, sıradan insanların bencilce kendi çıkarını gözeten elitlere (bankerler ve kapitalistler) karşı isyanı anlamında Amerikan popülizmi, tarihsel olarak bir anomali olmadığı gibi, ABD’nin siyasi olarak üstesinden gelemediği bir aşırılığa da hiçbir zaman ülkeyi sürükleyememiş ve Amerikan demokrasisinin sınırları içinde bu tür eğilimler kısa sürede sönüp gitmiştir.⁶⁷

62 Arditi, a.g.e., p. 82.

63 Professor Sir Bernard Crick, “Populism, Politics and Democracy”, *Democratisation*, 12/5, 2005, p. 631.

64 Taggart, a.g.e., p. 25.

65 Mudde-Kaltwasser, a.g.e., p. 107.

66 Taggart, a.g.e., p. 25.

67 J. J. Gould, “Why is Populism Winning on the American Right?.”, *The Atlantic*, 02 Temmuz 2016, <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2016/07/populism-american-right/489800/>.

Çiftçilerin öncülüğündeki popülist hareketin kurduğu Halk Partisi, aşağıdan yukarı bir popülist hareketlenme örneğidir ve liberal/ilerlemeci popülizm şeklinde nitelenebilir. Müller’e göre, Avrupa’da liberalizm ile popülizmin farklı algılanmasından dolayı tuhaf karşılanabilecek olan “liberal popülizm” terimini ABD örneğinde duymak doğaldır. ABD’de liberalizm, sosyal demokrat siyasete yakın bir çizgiyi ve liberal popülizm de, bunun daha uzlaşmaz bir türevini ifade eder.⁶⁸ Ancak, ABD’deki popülizm, 19. yüzyılda ortaya çıkan ilerlemeci ve reformcu sol kanat bir ideolojiden 20. yüzyılın ikinci yarısında muhafazakâr ve tepkisel bir ideolojiye doğru dönüşüm geçirmiştir.⁶⁹ Soğuk Savaş yılları boyunca popülizm, daha çok sağdan gelse de, Amerikan siyasetinin temel ideolojik yapısını tehdit etmeden kusurlarını ortaya dökmüştür.

Bu noktada son olarak, ABD örneğinde liberal-ilerlemeci popülizm ile sağ-muhafazakâr popülizm arasındaki temel farklara değinmek gerekir. Nash’in belirttiği gibi, liberal-ilerlemeci popülizmin hedefinde Wall Street’in büyük sermaye çevreleri ve bankerleri (Big Money) varken, sağ-muhafazakâr popülizm hedefe büyük hükümeti ve liberal politikaları destekleyenler ile liberal aydınlar ve akademik çevreleri koyar. Böylelikle de, büyük sermaye ve Wall Street etkisinin arttığı dönemlerde liberal-ilerlemeci popülizm, bürokratik ve merkezi hükümetin büyüdüğü ve müdahaleci olduğu dönemlerde ise sağ-muhafazakâr popülizm dalgaları gözlenir.⁷⁰ Yine liberal popülist çizginin halk tanımı etnik ya da dinsel bir zemine dayanmazken ve bundan dolayı daha kapsamlı iken, sağ-muhafazakâr popülizmin halk tanımı etnik ve dinsel olarak belli gruplarla sınırlı olup kapsayıcılıktan çok uzaktır.⁷¹

2008-2009 küresel mali krizinden beri ise ABD’de yeni bir popülist hareketlenme ve canlanma yaşanmaktadır. 2009’da ortaya çıkan sağ popülizmin temsilcisi ve yerleşik düzen muhalifi Çay Partisi (Tea Party) hareketini, liberal-ilerlemeci popülist bir hareket olarak nitelenen Wall Street’i İşgal Et (Occupy Wall Street) izledi. Çay Partisi’nin popülist gündemi giderek etkisini kaybederken onun bıraktığı popülist mirası Trump devraldı.⁷² İşgal Et hareketi ise artan siyasi ve ekonomik eşitsizlikler karşısında neoliberalizme muhalefet eden, ilerlemeci popülist bir hareket olarak kendini gösterdi. Ancak popülist bir lideri olmayan ve örgütlenme sorunu yaşayan bu hareket de kısa sürede söndü.⁷³

68 Müller, a.g.e., p. 8-9.

69 Taggart, a.g.e., p. 26.

70 George H. Nash, “American Conservatism and The Problem of Populism”, *The New Criterion*, September 2016, <https://www.newcriterion.com/issues/2016/9/populism-i-american-conservatism-and-the-problem-of-populism>, p. 10.

71 Michael Kazin, “Trump and American Populism: Old Whine, New Bottles”, *Foreign Affairs*, 95/6, November-December 2016, p. 17.

72 John B. Judis, “All the rage”, *New Republic*, 19 Eylül 2016, <https://newrepublic.com/article/136327/all-rage-sanders-trump-populism>, p. 42.

73 A.g.m., p. 45.

Yaz

Akademik
Bakış

147

Cilt 13
Sayı 26
Yaz 2020

Trump'ın Yükselişinin Gerisindeki Faktörler

Trump'ın neden başkanlığı kazandığı ve Amerikan popülizminin nasıl yeniden yükselişe geçtiği noktasında açıklayıcı değişkenler olarak ekonomik, sosyokültürel ve siyasal faktörler öne çıkmaktadır:

Neoliberal Küreselleşmenin Krizi ve Amerikan Ekonomisine Yansımaları

Kapitalizmin son formu olan ve serbestleşme, finansallaşma ve kuralsızlaşma (deregulation) ile tanımlanan neoliberal ekonomik küreselleşme, Fraser'ın tespit ettiği üzere, 2008-2009'da "küresel finansal düzenin neredeyse çöküşüyle" birlikte "nesnel yapısal" bir krize girdi.⁷⁴ "Şirket küreselleşmesi" de denen bu süreçte Amerikan gelir dağılımında yaşanan endişe verici bozulma, popülist tepkinin gerisindeki en önemli ekonomik faktörlerden biriydi. 1988-2008 arasında Çin başta olmak üzere gelişmekte olan ülkelerdeki orta sınıfların reel gelirindeki artış %70'i bulurken aynı oran Batılı orta sınıflar için %10'u bile bulmamaktaydı. Ayrıca, aynı dönemde %1'lik en zengin kesimin de küresel gelirinde %70'lik bir artış olduğu gözden kaçmamaktaydı.⁷⁵

Serbest ticaretin ve özellikle de sanayisizleşme (deindustrialisation) ile sonuçlanan Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA) gibi bölgesel anlaşmaların yol açtığı iş kayıpları en fazla mavi yakalı işçileri vurdu. Bu sürece, bir de 2008-2009 küresel mali krizinin istihdam üzerindeki olumsuz etkileri eklenince, artık geniş kitlelerin küreselleşmeye ve neoliberalizmi savunan siyasi kurumlara/siyasetçilere olan öfkesi iyice arttı. Nitekim kriz sırasında halkın vergileri sayesinde Wall Street ve finans kuruluşları trilyon dolarlık kurtarma paketleriyle bonkörce kurtarılırken, bunların krizdeki sorumlulukları görmezden gelinmiş ve bankerler hiçbir bedel de ödemedi ve cezai yaptırıma uğramadan temize çıkmışlardı.⁷⁶ Ayrıca, kemer sıkamak zorunda kalan alt ve orta sınıf kitleler, sanayi sonrası dönemde yaratılan işlerin düşük ücretli ve güvencesiz oluşuna da hayli tepkiliydiler. Son nesilde işçi sınıfının gelir düzeyi gerilerken bundan en büyük zararı da, lise ve altı eğitilmiş beyaz erkekler gördü. Bu bakımdan beyazlar, 1980'lerdeki işsiz, düşük eğitimli ve umutsuz siyah nüfusun durumuna düştüler. Beyazlar arasında suç oranı, uyuşturucu kullanımı ve boşanma oranları da hızla yükselmişti.⁷⁷ Milyarder Trump da, Demokrat Parti başkanlık aday adayları "sosyalist" Sanders da, çok farklı ideolojik zeminlerden hareket et-

74 Nancy Fraser, "İlerici Neoliberalizme Karşı Gerici Popülizm: Bir Hobson Seçimi", Heinrich Geiselberger, der., *Büyük Gerileme: Zamanımızın Ruh Hali Üstüne Uluslararası Bir Tartışma*, Metis Yayınları, İstanbul 2017, s. 59.

75 Osman Ulagay, *Dünya Trump'a mı Kalacak? "Tek Adam" Çıkmazı*, Doğan Kitap, İstanbul 2017, s. 119.

76 Larry Elliot, "Populism is the Result of Global Economic Failure", *The Guardian*, 26 Mart 2017, <https://www.theguardian.com/business/2017/mar/26/populism-is-the-result-of-global-economic-failure>.

77 Francis Fukuyama, "American Political Decay or Renewal?", *Foreign Affairs*, 95/4, July-August 2016, p. 60.

seler bile, küreselleşmenin kaybedenlerinin sesi ve temsilcisi oldukları iddiasıyla ortaya çıktılar. Bu, sağdan ve soldan, Reagan devrimi ile başlayan ve 2008-2009 bunalımı ile de iflas eden piyasa dostu neoliberalizmden memnuniyetsiz olan ve ekonomik bakımdan “geride bırakılanların ayaklanması” idi.⁷⁸

Toplumsal ve Kültürel Geri Tepki

Inglehart ve Norris, popülizmin ABD’deki yükselişine, Batılı toplumdaki kültürel geri tepkiye dayalı bir açıklama getirir. Buna göre, popülizm sadece ekonomik sebeplerle doğmamakta, aynı zamanda ilerlemeci yöndeki sosyal değişime de insanlar tepki duymaktadır. Batılı toplumların kozmopolit ve çok-kültürlü bir yöne doğru geçirdiği kültürel evrim ile birlikte çevre koruma, insan hakları ve cinsiyet eşitliği gibi konular iyice ön plana çıkarken kendini bunlardan dolayı tehdit altında hisseden az eğitilmiş, orta yaş ve üstü beyaz, dindar ve erkek nüfus arasında bu tür ilerlemeci değerler ve politikalara karşı büyük ve öfkeli bir geri tepki oluştu. Batı’da eskiden kültürel olarak hâkim konumdaki nüfus kesimleri ayrıcalık ve statülerinin aşındırılmasına karşı popülizme meyletmeye başladılar.⁷⁹ Refah devleti modelinin çökmesi ve ardından komünizmin başarısızlığı karşısında popülizm, kimlik politikasını kullanarak siyasal alandaki boşluğu doldurmada ciddi mesafe kat etti. Nitekim bugünkü popülist dalga, post-liberal ve post-sosyalist bir ortamda geniş çaplı ve kökleşmiş sorunların bir semptomudur.⁸⁰ Böylece, siyasetteki klasik sağ-sol ayrımı da, yerini popülistler ile kozmopolit-liberaller şeklinde kültürel bir ayrım çizgisine bıraktı. Bu arka plan üzerinde, ekonomik egemenlik kaybının telafisi kültürel egemenlik alanında aranmakta ve etnik ya da mezhepsel kimlikler üzerinden ötekileştirici ve ataerkil bir dille popülist siyaset kendisine kolayca zemin bulabilmektedir. Burada popülistlerin ikilemi, ekonomik düzlemdeki vaatlerini yerine getirmelerinin, yani küreselleşme saatini geriye almalarının, neredeyse imkânsız olduğunu görerek, gerekirse bağnazlığa, ırkçılığa ve otoriterleşmeye de prim verecek şekilde kültürel alanda yeniden hâkimiyet kurma vaatlerine sarılmalarıdır.

Amerikan Siyasetinin İşlevsizleşmesi ve Demokrasi/Yönetişim Krizi

Lofgren ile Hacker ve Pierson, yukarıdaki ekonomik tablonun gerisindeki esas nedenin, Amerikan siyasetindeki yozlaşma ve işlevsizleşme olduğu görüşündedir. Başka bir deyişle, “kazanan hepsini alır” ekonomisi, “kazanan hepsini alır” siyasetinin bir sonucudur.⁸¹ Parmar da, yozlaşmış, halka sırtını dönmüş

78 Heinrich Geiselberger, “Önsöz”, Heinrich Geiselberger, der., *Büyük Gerileme: Zamanımızın Ruh Hali Üstüne Uluslararası Bir Tartışma*, Metis Yayınları, İstanbul 2017, s. 11.

79 Inglehart-Norris, a.g.m., p. 3.

80 Hadiz-Chrysosgelos, a.g.m., p. 401.

81 Mike Lofgren, *The Party is Over: How Republicans Went Crazy, Democrats Became Useless, and the Middle Class Got Shafted*, Penguin Books, New York 2013, p. 1-5; Jacob S. Hacker-Paul Pierson, *Winner-Take-All Politics: How Washington Made the Rich Richer – And Turned Its Back on the Middle*

Geri

Akademik
Bakış

149

Cilt 13
Sayı 26
Yaz 2020

ve zengin bağışçuların esiri olmuş Amerikan ekonomik ve siyasi elitlerinin yaşadığı derin meşruiyet krizinin bu sonuca yol açtığını tespit eder.⁸² Dolayısıyla, Amerikan ekonomisindeki bozulmaya karşı olduğu gibi, siyaset kurumuna karşı da tam bir popülist “siyasal başkaldırı” (political insurgency) durumu yaşanmaktadır. Aslında, Amerikan siyasetinin yakın tarihine bakıldığında “isyankâr” (insurgent) adayların geleneksel parti liderliğini zorlamaları, geçmişteki Goldwater ve McGovern örneklerinde görüldüğü üzere, yeni bir olgu değildir. Ancak, bugünkü popülistlerin aksine, bu isimler mevcut düzenin işleyişini bozmak ya da alt üst etmek gibi bir niyet içinde değillerdi. Dolayısıyla, Washington’ın yerleşik düzeni o zamanlar hem sistemi çalıştırmayı hem de bu tehlikeleri atlattırmayı başarabilmişti. Ama bugün, bunlar karşısında daha savunmasız ve çaresiz bir görüntü verdiği gibi, sistemin işleyişini sağlamaktan da aciz durumdadır. Rauch’un ifadesiyle, “Siyasetteki bozulma ve hükümetteki işlevsizlik birbirini güçlendirmektedir. Kaos yeni normal haline gelmektedir.”⁸³

Fukuyama, ABD siyasetindeki mevcut tabloyu “vetokrasi”⁸⁴ denen bir durumla sonuçlanan “siyasal çürüme”ye (political decay) bağlar.⁸⁵ Lessig de, vetokrasinin sonucunun giderek yozlaşan bir plütokrasi olduğunu savunur.⁸⁶ Buna göre, kontrol-denge (checks and balances) sisteminin bugünkü işleyişi, partizanlaşmayla ve paralı özel çıkar çevrelerinin siyasetteki etkisinin artmasıyla birleştiğinde, siyasal sistemin kamunun ortak iyiliği için çalışmak yerine iş yapamaz hâle getirilerek kilitlenmesine yol açmaktadır.⁸⁷ Benzer şekilde, Acemoglu da, belli özel çıkarların genel kamusal çıkarın önüne geçmesine mani olamayan, refahı herkese yaymada başarısız ve kapsayıcı vasfını da kaybetmiş olan günümüzdeki Amerikan siyasal sisteminin ciddi şekilde bozulduğu görüşündedir.⁸⁸ Pew’ün son yaptığı kamuoyu araştırmalarına göre, Amerikalıların sadece %19’u hükümete her zaman ya da çoğu zaman güvendiğini açıklarken

Class, Simon and Schuster, New York 2010, p. 1-8.

- 82 Inderjeet Parmar, “The Legitimacy Crisis of the U.S. Elite and the Rise of Donald Trump”, *Insight Turkey*, 19/3, 2017, p. 20.
- 83 Jonathan Rauch, “How American Politics Went Insane?”, *The Atlantic*. Temmuz-Ağustos 2016, <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2016/07/how-american-politics-went-insane/485570/>.
- 84 Vetokrasi kavramı ile Fukuyama’nın kastettiği şey, hükümetin kamunun ortak iyiliğini sağlamak için çalışmaktan uzaklaşması ve hatta neredeyse tümüyle bundan alıkonmasıdır. Bütçe krizleri, durağanlaşan bürokrasi ve siyaset yapma tarzında yeniliklere kapanma gibi sorunlar ise söz konusu vetokrasinin açık göstergeleridir. Bkz. Fukuyama, a.g.m., p. 58-59.
- 85 Francis Fukuyama, *Political Order and Political Decay: From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy*, Farrar, Straus and Giroux, New York 2014, p. 466, 488.
- 86 Lawrence Lessig, *Kayıp Cumhuriyet* (çev. Merve Yalçın), Hece Yayınları, Ankara 2017, s. 51.
- 87 A.g.e., s. 52; Fukuyama, a.g.m., p. 68; Hollie R. Gilman-K. Sabeel Rahman, “Building Civic Capacity in an Era of Democratic Crisis?”, *New America*, September 2017, <https://www.newamerica.org/political-reform/policy-papers/building-civic-capacity-era-democratic-crisis/>, p. 4.
- 88 Daron Acemoglu, “American Democracy Is Dying, and This Election Isn’t Enough to Fix It”, *Foreign Policy*, 07 Kasım 2016, <http://foreignpolicy.com/2016/11/07/american-democracy-is-dying-and-this-election-wont-fix-it/>.

Görüş

Akademik
Bakış

150

Cilt 13
Sayı 26
Yaz 2020

%60’ı da hükümetin büyük bir reforma ihtiyacı olduğunu düşünmektedir.⁸⁹ Bu da, halkın demokrasinin artık kendilerini temsil etmeyen siyasetçilerce rehin tutulduğu yönünde bir algıya sahip olduğunu göstermektedir.

Bu çürüme aslında yaklaşık yarım asırdır yapılan yasal reformların ve düzenlemelerin de sonucudur. 20. yüzyılın ikinci yarısından bu yana, siyasetin yürütülmesi, kampanyaların fonlanması ve seçimler ile ilgili olarak yapılan reformların sonucu olarak siyaset, giderek temsili özelliğini kaybedip geniş katılımlı bir olgu olmaktan çıktı. Bundan en fazla istifade eden ise, genelde ılımlı ve takım oyuncusu siyasetçi adaylarının lehine olan araçların ön plana çıktığı sürecin aksine, normalde siyasette kendilerine yer bulma şansları neredeyse hiç olmayan partizan, aşırılıkçı ve radikal ideolojilere sahip adaylar ve siyasetçiler oldu. Buradaki “Paradoksal sonuç, Kongre üyelerinin bugün aynı anda hem ana akım çıkarılara daha tepkisiz hâle gelmeleri hem de yerlerinden edilmelerinin daha zor olmasıdır.”⁹⁰ Partilerin ve parti liderliğinin, artık kimseye bir minnet borcu olmayan bu türden adayların önünü kesmeleri ve bunları kontrol etmeleri neredeyse imkânsızlaşmıştır. Bunun sonucu ise, halkın en çok güvendiği kurumlar arasında Kongre’nin en son sıralara kadar düşmesidir.⁹¹

Siyasette paranın ve özel bağışçıların etkisini artıran yasal reformlar da siyasetin işlevsizleşmesine büyük etkide bulunan bir diğer faktördür. Koch kardeşler gibi milyarderlerin ellerindeki parasal gücü siyaseti ve siyasetçileri etkilemek için kullanmaları⁹², yine sorunlu olan eski sisteme kıyasla çok daha sorunlu ve yozlaşmış bir yeni düzen oluşturmuştur. Bu düzen, paranın siyasetteki etkisini kısmak bir yana, bunun özel kanallardan yapılmasının ve siyasetçilerin bağışçılara bağımlı hâle gelmesinin önünü sonuna kadar açmıştır. Lessig’in çarpıcı tespitiyle, “Amerika’nın sorunu çöküş, paranın seçim kampanyalarındaki yozlaştırıcı etkisinden dolayı yönetme becerisinin çökmesi”dir.⁹³

Trumpizm: Ne Tür Bir Popülizm?

Mudde’nin popülizmi zayıf çekirdekli bir ideoloji olarak tanımlamasından hareketle, Trump’ın ekonomik ve siyasal gündemi için aynı tanımlamayı kullanmak mümkündür. Trump’ın popülizminin, merkezinde belli bir teorik çekirdek yer almamakta ve daha çok milliyetçilik, ırkçılık, yalnızcılık, korumacılık ve neomerkantilizmin bir bileşiminden oluştuğu görülmektedir. Böylece, Trumpçı “popülizm sadece bukalemunsu değil aynı zamanda istendiğinde her duruma uygun biçimde şekillendirilebilecek esnek bir ideolojidir.”⁹⁴ Nitekim Trumpizm,

89 Gilman-Rahman, a.g.m., p. 4.

90 Rauch, a.g.m.

91 Fukuyama, a.g.e., p. 481; Lessig, a.g.e., s. 16.

92 Evan Oznos, “The Fearful and the Frustrated”, *The New Yorker*, 31 Ağustos 2015, <https://www.newyorker.com/magazine/2015/08/31/the-fearful-and-the-frustrated>.

93 Lessig, a.g.e., s. 16.

94 Jakupc, a.g.e., p. 56.

Geri

Akademik
Bakış

151

Cilt 13
Sayı 26
Yaz 2020

başından beri kavramsal olarak muğlaklığıyla, Taggart'ın benzetmesine uygun biçimde bukalemunsu özellikler gösterdi. Trumpizm, aşağıda inceleneceği gibi, ona yol gösteren belli bir değerler kümesinin ya da felsefenin olmadığı bir ortamda, çok sayıda ve zaman zaman birbiriyle de çelişen ideolojik yönelimler ile birlikte anılan bir kavram halini aldı.⁹⁵

Trump'ın popülizmi, Soğuk Savaş sonrası neoliberalizmiyle rekabet halinde yeni bir ideoloji olarak ortaya çıktı. Neoliberal vaatlerin boşa çıkmasıyla birlikte siyasi yerleşik düzen sorgulanmaya başlandı.⁹⁶ Jakupc'e göre, kapitalizm ile sosyalizm arasındaki mücadelenin yerini bugün yeni bir ideolojik mücadele almış olup, bu mücadele, popülist ve anti-neoliberal kapitalist ideoloji ile neoliberal kapitalist ideoloji arasındadır. Bu noktada, "Trump'ın ne sağ kanat ne de sol kanat popülist olduğu, ancak siyasi yelpazenin her iki yanından politikaları benimsediği savunulabilir."⁹⁷ Dolayısıyla Trumpizm, geleneksel Amerikan popülizminin iki kanadını oluşturan ilerlemeci ve anti-neoliberal popülizm ile federal hükümet karşıtı sağ-muhafazakâr popülizmin dışında, her ikisinden unsurlar barındıran üçüncü ve daha da öfkeli bir tür "melez" (hybrid) popülizm olarak nitelenebilir. Trumpizm'in, sadece liberal-ilerlemeci görüşlere karşı çıkmakla kalmadığı, aynı zamanda geleneksel muhafazakârların temel savları olan uluslararası bir dış politika ve serbest ticaret savunuculuğu gibi konularda bunlardan ideolojik olarak ayrı düştüğü de gözlenmekteydi. Kendi partisinin de ötesinde Trump, ticaret, dış politika ve göç konularında Washington'daki yerleşik düzenin ve elitlerin partiler üstü uzlaşısına meydan okudu. Trump'ın korumacı ticaret engellerini, NAFTA'nın yeniden görüşülmesini, Çin mallarına tarife uygulanmasını savunan ve muhafazakâr neoliberal iktisadi görüşlere ters düşen görüşleri onu Sanders'ın temsil ettiği ilerlemeci popülizme yakın gibi gösterdi. Ancak buna karşın, Trumpizm'in tümüyle ve her bakımdan neoliberalizm karşıtı bir tutumu olduğu da şüpheliydi. Nitekim Trump'ın şirketler için vergi indirimini savunması ve Obama'nın sağlık reformuna karşı çıkışı, neoliberal sağ popülizme daha yakın bir duruştu.⁹⁸

Trumpizm'in popülizminde, anti-neoliberal söylemine rağmen birçok çelişki ve tutarsızlık bulmak mümkündür.⁹⁹ Öncelikle, çok zengin olduğundan özel çıkar çevrelerinden gelen fonlara ihtiyacı olmadığını sıklıkla ileri sürmekle beraber, Clinton kadar olmasa bile Trump'ın da içlerinde sıcak para fonlarının yöneticilerinin olduğu milyarderlerden ciddi miktarda bağış aldığı açıktı. Trump bu söylemle, "milyarderlerce satın alınamayan" bir milyardere halkın oy vermesini beklemekteydi. İkincisi, Trump'ın Citigroup ve Goldman Sachs gibi Wall Street'in finans devlerinde milyonlarca dolarlık yatırımları mevcut-

95 A.g.e., p. 58.

96 A.g.e., p. 6.

97 A.g.e., p. 8.

98 Inglehart-Norris, a.g.m., p. 8.

99 Coles, a.g.e., p. 78-80, 107-109.

tu. Kampanyası sırasında sıkça saldırıp suçladığı Apple, Walmart ve Google gibi dev küresel şirketlerin milyonlarca dolarlık hisselerini de elinde bulundur-maktaydı. Üçüncüsü, Trump kendisini küreselleşme karşıtı olarak takdim edip korumacı ve dışarı giden şirketleri ülkeye geri getirme sözü veren bir gündem ortaya attı. Ancak aslında, dev küresel şirketlerin uzun süredir talep ettiği ve lobi yaptığı vergi indirimleri ve çevresel düzenlemelerin kaldırılması gibi adımlarla sıradan halktan ziyade bu şirketlerin çıkarlarını gözetmekteydi. Nitekim Trump, bir yandan açgözlü şirket yöneticilerini hedef alır görünürken, diğer yandan ise vergi reformu ile kurumlar vergisini azaltarak bu şirketlerin ülkeye geri döndüklerinde piyasa değerlerini artırıp büyük kârlar elde edebilmelerinin önünü açmak istemekteydi. Küreselleşmenin tersine çevrilmesi ve özellikle de ülke dışına göç eden Amerikan yatırımlarının geri getirilmesinin uygulanabilirliği de tartışmalıydı. Trump ile Sanders, NAFTA ve Trans-Pasifik Ortaklığı (Trans-Pacific Partnership, TPP)’na karşı çıksalar da bunu çok farklı sebeplerle yapmaktaydılar.

Sanders TPP’yi ABD’nin insan haklarını ve çevreyi istismar eden dev şirketlere teslim olması şeklinde yorumlarken, Trump ise anlaşmayı aynı şirketlere yeterince arka çıkmayan zayıf bir düzenleme olmakla eleştirmektedir. Dördüncüsü, sosyal harcamaları kıstak isteyen Trump, diğer yandan ise askeri harcamaları önemli ölçüde artırmayı ve eskiyen altyapıyı özel sektör eliyle yenilemeyi vaat etmekteydi. Bu yönleriyle Trumpizm, dışa açık ve küreselleşmeci neoliberalizmin yerine, “küreselleşmeyi ılımlı biçimde sınırlandırmayı hedefleyen” devletçi, korumacı, dışa kapalı, otoriter ve ulusal bir neoliberalizmi ikame etmek istemekteydi.¹⁰⁰ Öyleyse, Trumpizm’i liberal-ilerlemeci popülizme yaklaştıran hususların arkasındaki saik de, sıradan halkın taleplerine cevap vermekten ziyade, bu tür bir neoliberalizmin eskisinin yerine ikamesinden ibaretti.

Dolayısıyla, açık ve tutarlı bir ideolojik zemine dayanmayan Trumpizm’in, kafası karışık ve çokça da çelişkili vaatlerinin ona destek veren geniş halk kesimlerinin çıkarına sonuçlar üreteceğini söylemek zordu.

Trumpizm, geçmişteki popülizm örnekleri gibi, Amerikan demokrasinin bir parçasıydı ama liberal demokrasiyle de sorunlu bir ilişki içindeydi. “...Popülizm esasen demokratik olmayan liberalizme liberal olmayan bir demokratik cevaptır”¹⁰¹ tespitinden hareketle, Trump’ın popülizminin de, liberal demokrasinin demokratik olmayan yönlerine yönelik rahatsız edici sorular sorup bunlara halkın çoğunluğunun da destek verdiği liberal olmayan cevaplar aradığı ileri sürülebilir. Popülizme olumsuz bir gözle bakan Inglehart ve Norris, günümüzdeki yeni popülist dalgayı,

100 Alpaslan Akçoraoğlu, “Küresel Neoliberal Sistemin Krizi, Çelişkileri ve Direnci: Post-Neoliberal Küresel İktisadi Düzene Geçiş Mümkün mü?”, *İktisat ve Toplum Dergisi*, 90, Nisan 2018, s. 41, 45.

101 Mudde-Kaltwasser, a.g.m., p. 116.

“çokkültürcülüğe karşı tekkültürcülüğü, uluslararası işbirliği ve kalkınma yardımına karşı ulusal öz çıkarı, insan, fikir, emek ve sermayenin serbest dolaşımına karşı kapalı sınırları ve ilerlemeci ve liberal sosyal değerlere karşı da gelenekselciliği”

savunan bir olgu şeklinde niteleyerek bunu Trump’ın retorikliği ile irtibatlandırır. ¹⁰² Onlara göre, Trumpizm, ırkçı öfke, çokkültürlülük karşıtlığı, milliyetçi yalnızcılık, geçmişe nostaljik bir özlem, kadın düşmanlığı ve cinsiyetçilik, güçlü tek adam yönetimi, saldırgan bir siyaset tarzı ile İslam karşıtlığının popülist bir bileşimidir. ¹⁰³

İdeolojik olarak zayıf çekirdekli, esnek ve çelişkili olmasının yanı sıra, Trumpizm’in diğer öne çıkan popülist özellikleri arasında, anti-elitist ve yerleşik düzen karşıtı söylemi, halka yönelik kullandığı basit ve doğrudan dil, idealleştirilmiş, türdeş ve dışlayıcı halk tanımı (özellikle biz-onlar ikiliği ve iç-dış düşman nitelendirmeleri), halkın iradesini önceleyen ve onu temsil ettiğini savunan retorikliği, meseleleri aşırı basitleştirmesi, komplocu bir bakışa sahip olması, akademik uzmanlığı ve entelektüelleri küçümsemesi ile çoğulculuğa karşı duruşu sayılabilir. ¹⁰⁴ Bunlar, aşağıda ayrıntısıyla ele alınacaktır.

Trump, siyasetin dışından gelen, kimseye minnet duymayan, yozlaşmış yerleşik düzenden, yeteneksiz siyasetçilerden, Wall Street’in spekülâtorlerinden, kibirli entelektüellerden ve siyaseten doğrucu liberallerden nefret eden ve sıradan Amerikalı’nın sisteme başkaldırısına liderlik eden bir milyarder imajı çizerek ortaya çıktı. ¹⁰⁵ Yerleşik düzenin sahibi elitlerin dürüst olmadıklarını savunan popülist düşünceye uygun olarak, Trump’ın anti-elitist yaklaşımını pek çok örnekte görmek mümkündür. Trump’ın temsil ettiği Avrupa kökenli beyaz Amerika’nın gözünde, azınlıkta kalan elitler kendi çıkarına hizmet etmek, demokrasiden uzak olmak ve gerçek Amerikalı olmamakla özdeşleştirilirken, beyaz nüfusun dışında kalan yoksul kitleler de bu elitlerle işbirliği içinde gerçek Amerika’nın aleyhine hareket etmekle suçlanmaktaydı. Başka bir deyişle, toplumun refah düzeyi açısından en alt tabakası ile en üst tabakası ortadaki tabakaya karşı bir komplo içerisindeydiler. ¹⁰⁶ Üst tabakaya yönelik Trump’ın söylemi hayli sertti: “Demokratlar’ın, zayıf Cumhuriyetçiler’in ve bu felaket başkanın [Obama] Amerika’ya verdikleri hasar, bizi daha önce yaşam boyu hiç görmediğimiz berbat bir karışıklığa sürükledi. Sorunu çözmek için akıllı ve sert olmalıyız.” ¹⁰⁷ Trump’ın başkan adaylığındaki rakiplerine yönelik “sahtekar” Hil-

102 Inglehart-Norris, a.g.m., p. 7.

103 Aynı yer.

104 Jakupc, a.g.e., p. 59; Oliver-Rahn, a.g.m., p. 193-194.

105 Inglehart-Norris, a.g.m., p. 5.

106 Michael Kazin, “Democracy Betrayed and Redeemed: Populist Traditions in the United States,” *Constellations*, 5/1, 1998, p. 76.

107 Donald J. Trump, *Time to Get Tough: Making America # 1 Again*, Regnery Publishing, Washington 2011, p. 8.

lary ya da “yalancı” Ted gibi kampanya söylemlerinde de anti-elitist tutumunun en aşırıya varan örneklerini gözlemek mümkündür. Alt tabakaya yönelik olarak ise Trump’ın söylemi, “tecavüzcü Meksikalı göçmenler” örneğindeki gibi, aynı şekilde hem sert hem de aşağılayıcıydı.

Trump’ın adaylık konuşmalarında sık vurguladığı bir tema, Washington’daki yerleşik düzenin kokuşmuş ve çürümüş olduğundan hareketle, bu bataklığı kurutacağı (drain swamp) vaadi idi:

“Adaletsizliği sona erdirmek ve sizi, Amerikan işçisini, en ön sıraya koymak amacıyla başkanlık yarışını veriyorum. Amerika’yı en öne koyacağız ve Amerika’yı yeniden büyük yapacağız. Bu seçim, bizim halk tarafından mı yoksa politikacılar tarafından mı yönetileceğimizi belirleyecek. İşte benim Amerikan seçmenine vaadim: Eğer başkan seçilirsem, Washington D.C.’deki özel çıkar tekeline bir son vereceğim.”¹⁰⁸

Trump’ın bu aktörleri ülkenin içine düştüğü durumun en büyük sorumlusu olarak gördüğü de açıktı: “Amerika’yı yeniden büyük yapmak, ülkemizi parası bol çıkar gruplarının elinden almak demek. Büyük sorunların uzlaşmayla çözülemediği bir ülkeye sahibiz çünkü dar kafalı lobiciler ve özel çıkar grupları “özel erişimleri”yle Kongre koridorlarını tıkıyorlar.”¹⁰⁹ Siyasal yerleşik düzen kadar, ekonomik olanı da Trump’ın hedefindeydi:

“Çünkü çarpık olan sadece siyasal sistem değildir. Tüm ekonomidir. Ücretleri düşük tutmak isteyen büyük bağışçılar tarafından sistem bozulmuştur. Ülkemizi terk etmek, işçilerimiz, işten çıkarmak ve kendileri açısından hiçbir sonucu olmaksızın ürünlerini tekrar Birleşik Devletler’e satmak isteyen büyük şirketlerce de sistem bozulmuştur. Sistem sizin, Amerikan halkının, aleyhine çarpıktır.”¹¹⁰

Ayrıca, “...on yıllardır siyasi partilerin çıkarına ve halkın hilafına hizmet eden bir sistem” diyerek suçladığı Washington’daki bu bataklığın kimler tarafından doldurulduğu noktasında da, Trump gayet açık sözlüydü: Bir yandan “Amerikan halkı yoksullaşır ve daha da yalnızlaşırken” diğer yandan ...danışmanlar, anketçiler, siyasetçiler, köşe yazarları ve özel çıkar çevreleri, zenginleşiyor ve güçleniyor.”¹¹¹ Böylece Trump, kullandığı bu basit ve doğrudan dil üzerinden, öfkeli sosyo-ekonomik gruplara Önce Amerika vaadi ile yeni bir ekonomi inşa etme ve başarılı olma sözü verdiği gibi, siyaset kurumuna ve siya-

108 “Full Transcript: Donald Trump NYC Speech on Stakes of the Election”, *Politico*, 22 Haziran, 2016, <https://www.politico.com/story/2016/06/transcript-trump-speech-on-the-stakes-of-the-election-224654>.

109 Donald J. Trump, *Yeniden Büyük Amerika: Gücünü Kaybeden Amerika’yı Ayağa Kaldırmak*, İstanbul, Pegasus Yayınları, 2017, s. 155.

110 “Full Transcript”, a.g.m.

111 Donald J. Trump, “Let Me Ask America a Question,” *The Wall Street Journal*, 14 Nisan 2016, <https://www.wsj.com/articles/let-me-ask-america-a-question-1460675882>.

setçilere karşı duruşuyla da yerleşik düzene muhalif olduğu mesajını vermek istedi.¹¹² Trump destekçileri de, zaten aşağıdaki (azınlıklar) sosyal gruplar ile yukarıdaki (Washington elitleri) elitler hakkında hayli şüpheciydi.

Trump, halk iradesinin üstünlüğüne olan inancını da vurgulamaya çalıştı. Yerleşik düzene karşı muhalif olsa bile girişimci ya da milyarder işadamı popülist tipolojisinin halkta kabul görmesi zor olabilirdi. Nitekim Trump, yerleşik düzen karşıtı olduğunu iddia etmesine karşın aslında yerleşik düzenin tam da içinden biriydi. Bu anlamda da plütokrat bir popülist olduğu söylenebilir. Nitekim kişisel serveti 3.1 milyar doları bulan ve ABD'deki 540 milyardan biri olarak %1'in de değil, aslında % 0,00016'nın içinde yer almaktaydı.¹¹³ Ayrıca, Trump'ın kurduğu milyarderlerden oluşan plütokratik kabinenin de, refahı %1'den %99'a doğru yeniden dağıtıcı adımlar atması ve böylece Trump'a oy veren halk kesimlerini memnun etmesi pek olası değildi. Nitekim Obama'nın sağlık reformunun iptal edilmesi ya da şirketler ile zenginler lehine vergi indirimleri gibi Trump vaatlerinin, onu destekleyen sıradan Amerikalı'nın çıkarına olmadığı açıktı. Ama Trump, siyasetin dışından gelme iddiasıyla ortaya çıkıp zenginliğini de elitler sayesinde değil, onlara rağmen elde ettiğine halkı inandırmaya çalıştı:

“Bir avuç elitin on yıllardır süren yıkıcı yönetimine karşı tek panzehir, halk iradesinin cesurca telkinidir. Bu ülkeyi etkileyen her bir önemli meselede, halk haklıdır ve yönetici elitler haksızdır. Elitler, vergiler, hükümetin büyüklüğü, ticaret, göç, dış politika konularında yanılmıştır.”¹¹⁴

Üstelik tüm zenginliğine rağmen Trump, siyasete soyunarak halkın çıkarları uğruna fedakârlıkta bulunduğu imajını vermeye de gayret etti.¹¹⁵ “Güçüm ve kazancım vardı ama şimdi insanların seslerini duyurmalarına yardım etmek ve seslerinin duyulmasını sağlama zamanı.”¹¹⁶ Trump'ın siyasetin dışından gelmesi popülist liderliği için yerleşik siyasi düzen ile herhangi bir bağı ve çıkar ilişkisi olmadığını kanıtlarken, siyasi tecrübesinin olmayışı da halkla bağ kurmasında olumlu bir faktör olarak rol oynadı.

Bunlar sayesinde Trump, diğer popülistler gibi, daha önceki hükümetin politikalarıyla aralarına mesafe koyma ve genel olarak da yozlaşmış siyaset kurumunu ile profesyonel siyasetçiler karşısında acemi bir siyasetçi olarak kendini öne çıkarma şansı buldu.¹¹⁷

112 Jakupc, a.g.e., p. 7.

113 Coles, a.g.e., p. 107.

114 Trump, a.g.m.

115 Mudde ve Kaltwasser, a.g.m., p. 71.

116 Trump, a.g.e., s. 30.

117 Mudde ve Kaltwasser, a.g.m., p. 73.

Trump’ın popülizminin bir diğer bileşeni de, çoğulculuk, siyasi doğruluk ve çokkültürlülük karşıtlığı idi. Trump, çoğulculuğa karşı durarak beyaz Amerika’nın kitlesel desteğini alabilmek için bağınazlığı, ırkçılığı, göçmen karşıtlığını, kadın düşmanlığını, İslamofobiyi ve yabancı düşmanlığını sıkça kullandı.¹¹⁸ Bu anlamda Trumpizm’in halk tanımı bir hayli dışlayıcıydı. Trump’ın “Önce Amerika” söylemi, beyaz ABD’nin tehdit altında olduğu, Amerikan ulusal değerlerinin küreselci bir taarruza maruz kaldığı ve buna karşı da güçlü bir liderin önderliğinde birleşmesi gerektiğini savunmaktaydı.¹¹⁹ Washington’ın iki partili sistemine egemen olan siyasi elit tabakasının yanı sıra, göçmenler, Amerikan yerlileri, kadınlar, Müslümanlar, siyahlar ve eşcinseller “yurtseverlik duygularını kaybetmiş zararlı unsurlar” olarak beyaz ABD’nin karşısındaki başlıca tehditlerdi. Bunlar, Taggart’ın tabirini kullanmak gerekirse, “anayurda” (yani “hakiki” beyaz Amerika’ya) karşı bir komplo içerisindeydiler. Demografik, siyasal ve kültürel açıdan beyaz Amerika’nın bu “asalaklara” ve “zararlılara” karşı korunması şarttı. Örneğin Trump’ın gözünde, Meksikalı göçmenler uyuşturucu bağımlısı “tecavüzcüler”¹²⁰ iken Müslümanlar da potansiyel “teröristler”di.¹²¹ Üstelik bunlar bir de Amerikalıların ödedikleri vergilerle kendilerine sunulan kamu hizmetlerinden bedavadan yararlanmaktaydı.¹²² Nitekim neo-Naziler, Ku Klux Klan ve alt-right (Alternatif Sağ hareket) dâhil olmak üzere, aşırı sağcı ve milliyetçi beyaz ırkçısı gruplar ile Evanjelikler ve bireysel silahlanma yanlıları, kampanyası sırasında güçlü ve karizmatik bir lider olarak gördükleri Trump’a tam destek verdiler.¹²³ Bunlara göre Trump, özellikle göçmen karşıtı tutumuyla, kültürel soykırıma maruz kaldığını iddia ettikleri ve nüfusu göçmenler karşısında eriyen (Avrupalı kökten gelen) beyaz Amerika’nın çıkarlarını gerçekten savunacak bir isimdi.¹²⁴ Çoğulculuğa, siyasi doğruculuğa ve çokkültürlülüğe olan karşıtlığı da, Trump’ın bunlar nezdinde kredisini ve prestijini güçlendirmekteydi. Giderek daha renkli ve esmer hâle gelen liberal, çokkültürlü ve kozmopolit Amerika fikrine karşı ülkelerinin elden gittiği ve geleceğinin karartıldığı kaygısıyla hareket eden bu aşırı sağ gruplar için popülist Trump adeta aradıkları kurtarıcıydı. Trump’ın “Amerikan rüyası öldü” (American Dream Is Dead) ve

118 Appadurai, a.g.e., s. 21; Douglas Kellner, *American Nightmare: Donald Trump, Media Spectacle, and Authoritarian Populism*, Sense Publishers, Rotterdam 2016, p. 1.

119 Walter R. Mead, “The Jacksonian revolt”, *Foreign Affairs*, 96/2, Mart-Nisan 2017, p. 3-4.

120 Donald Trump, “Druggies, drug dealers, rapists and killers are coming across the southern border. When will the US get smart and stop this travesty”, *Twitter*, 19 Haziran 2015, <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/612083064945180672>.

121 “Trump Shares Inflammatory Anti-Muslim Videos, and Britain’s Leader Condemns Them”, *The New York Times*, 29 Kasım 2017, <https://www.nytimes.com/2017/11/29/us/politics/trump-anti-muslim-videos-jayda-fransen.html?action=click&module=RelatedCoverage&pgtype=Article®ion=Footer>.

122 Parmar, a.g.m., p. 11; Carlos De La Torre, “Trump’s Populism: Lessons from Latin America”, *Postcolonial Studies*, 20/2, 2017, p. 189-190.

123 Kellner, a.g.e., p. 25.

124 Oznoz, a.g.m.

Geri

Akademik
Bakış

157

Cilt 13
Sayı 26
Yaz 2020

“yeniden Amerika’yı büyük yapalım” (Make America Great Again) gibi nostaljik sloganları¹²⁵ da bu kurtarıcı imajını güçlendirmekteydi.¹²⁶ Trump’ın bu sloganları, “mitsel bir “altın geçmiş”e nostaljik bir yakarış”tı.¹²⁷ Kısacası, Trump’ın etrafında endişeliler ve öfkeliilerden oluşan popülist bir aşırı sağ koalisyon oluşmuştu. Nitekim başkanlık seçimleri de, Demokratlar ile Cumhuriyetçiler arasında değil, bir yanda yerleşik düzenin küreselci/liberal/kozmopolit elitleri ile milliyetçi/millici/yerlici (nativist) popülist kanat arasında bir mücadele şeklinde seyretti.¹²⁸ Dolayısıyla, dışlayıcı halk tanımı ve çoğulculuğa karşı duruşu ile Trumpizm sağ popülizme daha yakındı.

Bu söylemleriyle, Trump için önemli olan, sessiz çoğunluğun istekleri ile yerleşik düzenin kabul edebilecekleri arasındaki uçurumu göstermekti. Trump destekçileri de, tüm yasa dışı göçmenlerin sınır dışı edilebileceğine ya da Meksika’nın duvar için ödeme yapmaya razı olacağına inanmasa da, “biz” (halk) ile “onlar” (yerleşik düzen) arasındaki farkın bu şekilde belirginleştiğine inanmaktaydı.¹²⁹ Aslında bunun gibi kolaycı çözümler, Trump’ın son derece karmaşık meseleleri aşırı basitleştirme ve bunlara halkın hoşuna gidecek çözüm formülleri önerme eğiliminin bir sonucuydu.

Sonuç

Popülizm, geçmişte Amerikan siyasetinde yıkıcı olmaktan ziyade sistemi düzeltilici, yeniden dengeleyici ve canlandırıcı etkiler göstermiştir. Trump’ın popülist çıkışı, plütokratik ve işlevsiz hâle geldiği iddia edilen Amerikan siyasetindeki temsil sorununu aşmada ve halkın siyasete katılımını teşvik etmede olumlu bir rol oynayabilir. Bu noktada, gerek demokratik kurumların ve işleyişin güçlendirilmesi noktasında gerekse de kapsayıcı bir demokrasi kültürünün geliştirilmesi noktasında yapılması gerekenler bulunmaktadır. Böylelikle, liberal demokratik sistem karşıtı bir söylem kullanan Trumpçı popülizmin yükselişi, sistemi dönüştürmek açısından bir fırsata çevrilebilir. Canovan’ın analojisinden hareketle, Trumpizm aksayan Amerikan demokrasisi için bir ayna vazifesi görebilir. Nitekim Trump, dezavantajlı kesimlerin taleplerini gerçekten ana akım siyasetin bir parçası haline getirebilirse, bu durumda Amerikan siyasetindeki demokrasi açığının kapanmasına katkıda bulunabilir. Ancak Trumpizm, onu sağ popülizme yaklaştıran türdeş ve dışlayıcı halk tanımı, komploculuk ve çoğulculuk karşıtlığı ile de liberal demokrasiye zarar verme potansiyeli taşımaktadır. Hatta Trump’ın otoriter bir neoliberal düzene geçişi hedefleyen popülizmi, ABD’nin liberal olmayan otoriter bir demokrasiye dönüşme riskini dahi beraberinde ge-

125 “Full Text: Donald Trump Announces a Presidential Bid”, *The Washington Post*, 16 Ocak, 2015, https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2015/06/16/full-text-donald-trump-announces-a-presidential-bid/?noredirect=on&utm_term=.5a3c2b5d266d.

126 Kellner, a.g.e., p. 24, 26.

127 Inglehart ve Norris, a.g.m., p. 16.

128 Nash, a.g.m., p. 13.

129 Judis, a.g.e., p. 71-73.

tirebilir. Bu noktada çoğulcu siyasal rekabet ortamının ve medyanın siyasetteki rolünün Trump tarafından sorgulanması karşısında, liberal demokrasi savunucusu hükümet kurumları, yargı, bürokrasi, medya ve üniversiteler Trump’a karşı savunmaya geçmişlerdir.

Öte yandan, popülist dalgayı daha da büyütecek küreselleşmeci ve piyasa yanlısı politikalar ile siyasetteki çürümeyi ortadan kaldırmamakta ısrar, popülizmin, Amerikan siyasi tarihinde örneği olmasa da, tarihteki emsallerine göre çok daha uzun süreli bir eğilim olma ihtimalini doğurabilir. Popülizmin kendisi, kimilerinin nitelediği şekliyle halkın “yanlış” ya da “akılcı olmayan” tercihleriyle kendini gösteren geçici bir olgu olarak kabul edilse bile, popülizmi doğuran nedenlerin ve dinamiklerin doğru teşhis edilememesi ve buna çözümler üretilmemesi bu ihtimali her geçen gün artırmaktadır.

Eğer Amerikan ekonomik ve siyasal sisteminde uzlaşıya dayalı köklü reformlar yapılamazsa, popülist dönemler yaşamasına rağmen demagogik liderler çıkarmama ve otoriterliğe kaymama konusunda övünen ve kendini bu konuda müstesna bir yere koyan ABD açısından, mevcut popülist dalga bu konudaki Amerikan istisnacılığını dahi ortadan kaldırabilir.

Kaynaklar

ABROMEIT, John, “A Critical Review of Recent Literature on Populism”, *Politics and Governance*, 5/4, 2017, pp. 177-186.

ACEMOĞLU, Daron, “American Democracy Is Dying, and This Election Isn’t Enough to Fix It”, *Foreign Policy*, 07 Kasım 2016, <http://foreignpolicy.com/2016/11/07/american-democracy-is-dying-and-this-election-wont-fix-it/>.

AKÇORAOĞLU, Alpaslan, “Küresel Neoliberal Sistemin Krizi, Çelişkileri ve Direnci: Post-Neoliberal Küresel İktisadi Düzene Geçiş Mümkün mü?”, *İktisat ve Toplum Dergisi*, 90, Nisan 2018, ss. 40-53.

ALBERTAZZI, Daniele-Duncan McDonnell, “Introduction: The Sceptre and the Spectre”, Daniele Albertazzi-Duncan McDonnell, Eds., *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy*, Palgrave Macmillan, New York 2008, pp. 1-14.

ALBERTAZZI, Daniele-Sean Mueller, “Populism and Liberal Democracy: Populists in Government in Austria, Italy, Poland and Switzerland”, *Government and Opposition*, 48/3, July 2013, pp. 343-371.

APPADURAI, Arjun, “Demokrasi Yorgunluğu”, Heinrich Geiselberger, der., *Büyük Gerileme: Zamanımızın Ruh Hali Üstüne Uluslararası Bir Tartışma*, Metis Yayınları, İstanbul 2017, ss. 17-29.

ARDITI, Benjamin, *Politics on the Edges of Liberalism: Difference, Populism, Revolution, Agitation*, Edinburgh University Press, Edinburgh 2007.

Görüş

Akademik
Bakış

159

Cilt 13
Sayı 26
Yaz 2020

ASLANIDIS, Paris, "Is Populism an Ideology? A Refutation and a New Perspective", *Political Studies*, 64, 2016, pp. 88-104.

AYTAÇ, S. Erdem-Ziya Öniş, "Varieties of Populism in a Changing Global Context: The Divergent Paths of Erdoğan and Kirchnerismo", *Comparative Politics*, 47/1, October 2014, pp. 41-59.

CANOVAN, Margaret, "Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy", *Political Studies*, XLVII, 1999, pp. 2-16.

COLES, T. J., *President Trump, Inc. How Big Business and Neoliberalism Empower Populism and the Far-Right*, Clairview Books, W. Sussex 2017.

CRICK, Professor Sir Bernard, "Populism, Politics and Democracy", *Democratization*, 12/5, 2005, pp. 625-632.

DE LA TORRE, Carlos, "Trump's Populism: Lessons from Latin America", *Post-colonial Studies*, 20/2, 2017, pp. 187-198.

ELLIOT, Larry, "Populism is the Result of Global Economic Failure", *The Guardian*, 26 Mart 2017, <https://www.theguardian.com/business/2017/mar/26/populism-is-the-result-of-global-economic-failure>.

FRASER, Nancy, "İlerici Neoliberalizme Karşı Gerici Popülizm: Bir Hobson Seçimi", Heinrich Geiselberger, der., *Büyük Gerileme: Zamanımızın Ruh Hali Üstüne Uluslararası Bir Tartışma*, Metis Yayınları, İstanbul 2017, ss. 59-68.

FUKUYAMA, Francis, *Political Order and Political Decay: From the Industrial Revolution to the Globalization of Democracy*, Farrar, Straus and Giroux, New York 2014.

FUKUYAMA, Francis, "American Political Decay or Renewal?", *Foreign Affairs*, 95/4, July-August 2016, pp. 58-68.

"Full Text: Donald Trump Announces a Presidential Bid", *The Washington Post*, 16 Ocak 2015, https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2015/06/16/full-text-donald-trump-announces-a-presidential-bid/?noredirect=on&utm_term=.5a3c2b5d266d.

"Full Transcript: Donald Trump NYC Speech on Stakes of the Election", *Politico*, 22 Haziran 2016, <https://www.politico.com/story/2016/06/transcript-trump-speech-on-the-stakes-of-the-election-224654>.

GEISELBERGER, Heinrich, "Önsöz", Heinrich Geiselberger, der., *Büyük Gerileme: Zamanımızın Ruh Hali Üstüne Uluslararası Bir Tartışma*, Metis Yayınları, İstanbul 2017, ss. 9-15.

GILMAN, Hollie R.-K. Sabeel Rahman, "Building Civic Capacity in an Era of Democratic Crisis?", *New America*, Eylül 2017, <https://www.newamerica.org/political-reform/policy-papers/building-civic-capacity-era-democratic-crisis/>.

GOULD, J. J., "Why is Populism Winning on the American Right?", *The Atlantic*, 02 Temmuz 2016, <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2016/07/populism-american-right/489800/>.

Görüş

Akademik
Bakış

160

Cilt 13
Sayı 26
Yaz 2020

HACKER, Jacob S.-Paul Pierson, *Winner-Take-All Politics: How Washington Made the Rich Richer – And Turned Its Back on the Middle Class*, Simon and Schuster, New York 2010.

HADIZ, Vedi R.-Angelos Chryssogelos, “Populism in World Politics: A Comparative Cross-Regional Perspective”, *International Political Science Review*, 38/4, 2017, pp. 399-411.

INGLEHART, Ronald F.-Pippa Norris, “Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash”, Harvard Kennedy School Faculty Research Working Paper Series, August 2016, HKS Working Paper No. RWP16-026, <https://ssrn.com/abstract=2818659>.

JAKUPEC, Viktor, *Development Aid – Populism and the End of the Neoliberal Agenda*, Springer, Cham 2018.

JUDIS, John B., *The Populist Explosion: How the Great Recession Transformed American and European Politics*, Columbia Global Reports, New York 2016.

JUDIS, John B., “All the Rage”, *New Republic*, 19 Eylül 2016, <https://newrepublic.com/article/136327/all-rage-sanders-trump-populism>, pp. 42-47.

KALTWASSER, Cristóbal Rovira, “The Ambivalence of Populism: Threat and Corrective for Democracy”, *Democratization*, 19/ 2, 2012, pp. 184-208.

KAZIN, Michael, “Democracy Betrayed and Redeemed: Populist Traditions in the United States”, *Constellations*, 5/1, 1998, pp. 75-84.

KAZIN, Michael, “Trump and American Populism: Old Whine, New Bottles”, *Foreign Affairs*, 95/6, November-December 2016, pp. 17-24.

KELLNER, Douglas, *American Nightmare: Donald Trump, Media Spectacle, and Authoritarian Populism*, Sense Publishers, Rotterdam 2016.

LACLAU, Ernesto, “Populism: What’s in a Name?,” Francisco Panizza, ed., *Populism and the Mirror of Democracy*, Verso, London and New York 2005, pp. 32-49.

LESSIG, Lawrence, *Kayıp Cumhuriyet* (çev. Merve Yalçın), Ankara, Hece Yayınları, 2017.

LOFGREN, Mike, *The Party is Over: How Republicans Went Crazy, Democrats Became Useless, and the Middle Class Got Shafted*, Penguin Books, New York 2013.

MEAD, Walter R., “The Jacksonian Revolt”, *Foreign Affairs*, 96/2, March-April 2017, pp. 2-7.

MOFFITT, Benjamin, *The Global Rise of Populism: Performance, Political Style, and Representation*, Stanford University Press, Stanford 2016.

MUDDE, Cas, “The Populist Zeitgeist”, *Government and Opposition*, 39/4, 2004, pp. 541-563.

MUDDE, Cas, “The Problem with Populism”, *The Guardian*, 17 Şubat 2015, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2015/feb/17/problem-populism-syriza-podemus-dark-side-europe>.

Görüş

Akademik
Bakış

161

Cilt 13
Sayı 26
Yaz 2020

MUDDE, Cas-Cristóbal Rovira Kaltwasser, *Populism: A Very Short Introduction*, Oxford University Press, Oxford and New York 2017.

MÜLLER, Jan-Werner, *What is Populism?*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 2016.

NASH, George H. "American Conservatism & the Problem of Populism", *The New Criterion*, Eylül 2016, <https://www.newcriterion.com/issues/2016/9/populism-i-american-conservatism-and-the-problem-of-populism>, pp. 4-14.

OLIVER, J. Eric-Wendy M. Rahn, "Rise of the Trumpenvolk: Populism in the 2016 Election", *The Annals of the American Academy*, No. 667, September 2016, pp. 189-206.

OZNOS, Evan, "The Fearful and the Frustrated", *The New Yorker*, 31 Ağustos 2015, <https://www.newyorker.com/magazine/2015/08/31/the-fearful-and-the-frustrated>.

PANIZZA, Francisco, "Introduction: Populism and the Mirror of Democracy", Francisco Panizza, ed., *Populism and the Mirror of Democracy*, Verso, London and New York 2005, pp. 1-31.

PARMAR, Inderjeet, "The Legitimacy Crisis of the U.S. Elite and the Rise of Donald Trump", *Insight Turkey*, 19/3, 2017, pp. 9-22.

PASQUINO, Gianfranco, "Populism and Democracy", Daniele Albertazzi-Duncan McDonnell, Eds., *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy*, New York, Palgrave Macmillan, 2008, pp. 15-29.

RAUCH, Jonathan, "How American Politics Went Insane?", *The Atlantic*, Temmuz-Ağustos 2016, <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2016/07/how-american-politics-went-insane/485570/>.

TAGGART, Paul A., *Populism*, Open University Press, Buckingham 2000.

TAGGART, Paul A., *Popülizm* (çev. Barış Yıldırım), İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul 2004.

TAGGART, Paul-Cristóbal Rovira Kaltwasser, "Dealing with Populists in Government: Some Comparative Conclusions", *Democratization*, 23/2, 2016, pp. 345-365

TRUMP, Donald J., *Time to Get Tough: Making America # 1 Again*, Regnery Publishing, Washington 2011.

TRUMP, Donald J., "Let Me Ask America a Question," *The Wall Street Journal*, 14 Nisan 2016, <https://www.wsj.com/articles/let-me-ask-america-a-question-1460675882>.

TRUMP, Donald J., *Yeniden Büyük Amerika: Gücünü Kaybeden Amerika'yı Ayağa Kaldırmak*, Pegasus Yayınları, İstanbul 2017.

TRUMP, Donald J., "The concept of global warming was created by and for the Chinese in order to make U.S. manufacturing non-competitive", *Twitter*, 6 Kasım 2012, <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/265895292191248385>.

Görüş

Akademik
Bakış

162

Cilt 13
Sayı 26
Yaz 2020

TRUMP, Donald J., “Druggies, drug dealers, rapists and killers are coming across the southern border. When will the US get smart and stop this travesty”, *Twitter*, 19 Haziran 2015, <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/612083064945180672>.

“Trump Shares Inflammatory Anti-Muslim Videos, and Britain’s Leader Condemns Them”, *The New York Times*, 29 Kasım 2017, <https://www.nytimes.com/2017/11/29/us/politics/trump-anti-muslim-videos-jayda-fransen.html?action=click&module=RelatedCoverage&pgtype=Article®ion=Footer>.

ULAGAY, Osman, *Dünya Trump’a mı Kalacak? “Tek Adam” Çıkmazı*, Doğan Kitap, İstanbul 2017.

WEYLAND, Kurt, “Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics”, *Comparative Politics*, 34/1, October 2001, pp. 1-22.

WOLKENSTEIN, Fabio, “Populism, Liberal Democracy and the Ethics of Peopleness”, *European Journal of Political Theory*, 0/ 0, 2016, pp. 1-19.

Extended Abstract

Populism has always been an elusive and highly contested concept when used to provide a complete description of what it means. However, this does not necessarily mean that it is impossible to outline the main characteristics of populist movements from both the left and the right of the political spectrum. Among these attributes are anti-elitism, reliance on the popular will of ordinary people, vagueness and confusion in terms of ideological position, and anti-pluralist and anti-intellectual postures. Populism’s troubled relationship with liberalism and liberal democracy has also been well documented in recent literature.

While populism as a political movement that challenges the status quo has often been a reality in American politics, its inability to upend establishment politics despite its fiercely anti-establishment posture gives it a mixed history. During the 20th century, numerous populist challenges from both liberal-progressive and the right-conservative traditions occurred.

When the influence of Wall Street and big money is on the rise, liberal-leaning populism becomes immediately ascendant. When the influence of big government and an intrusive bureaucratic state becomes more visible, a right-conservative populism rises.

Populist waves again emerged on the political scene when the US entered into its presidential election year in 2016. The United States has faced a new wave of domestic populist revolt, as evidenced by the rise of outsider and insurgent politicians like Donald Trump. Trumpism, as a new form of insurgent politics in the US, enjoys the main characteristics of populist politics.

Gazi

Akademik
Bakış

163

Cilt 13
Sayı 26
Yaz 2020

Major factors that caused these populist waves included: the globalisation and neoliberal economic policies that particularly affected the middle classes and white working class; the political decay, corruption, and dysfunction in US politics; the cultural backlash produced by the eroding white segments within the US population, which populist politicians manipulated greatly.

The election of Trump was a huge success for the US populism. The defeat of Clinton, who was the only establishment candidate, was a clear sign of the disruptive era in US politics. The objective of Trump's populism—with his "America First" motto—was to bring the US back to the ordinary people who felt forgotten and ignored by indifferent Washington elites. His stance was to pursue anti-Obama domestic and foreign policies through campaign promises like the removal of Obama's healthcare reform, the building of a wall on the border with Mexico, and the termination—or at least renegotiation—of NAFTA. With these traits, Trumpism is populist in the sense that it has been anti-elitist, dependent on the popular will of ordinary Americans, ideologically inconsistent and contradictory, and anti-pluralist and anti-intellectual. Although some analysts describe it as a hybrid form of populism due to its liberal-progressive and conservative aspects, one can also characterise it as a more authoritarian and plutocratic form of populism: this variant, which does not genuinely conflict with the neoliberalism of the conservative political agenda, will probably have no favourable impact on the lives of the "forgotten" common people it claims to represent.

Against this background, on the one hand, Trumpism's criticisms of the establishment may produce a healing effect on the corrupt winner-takes-all economy and winner-takes-all politics. Hence, it may compel the establishment forces to engage in a major overhaul of the decaying US economy and politics in a manner that will also please the rest of the population. On the other hand, if Trumpism's troubled relationship with liberal democracy outweighs the need for systemic transformation, then the current populist wave may evolve into an illiberal democracy or even into a more authoritarian trajectory, meaning the end of American exceptionalism with regard to producing no such things in the past.

Gazi